

PERSONLIGT • SID 14

Brandchefen redo
att vara förebild

BEREDSKAP • SID 12

Satsning på
lantlig trygghet

TJUGOFYRA⁷

En tidning utgiven av Myndigheten för civilt försvar

#70 Juni 2026

UKRAINA

På plats under stora attacken

Sidan 4

Den 24 maj genomförde Ryssland en av de största attackerna mot Ukraina hittills när 90 missiler och 600 drönare avfyrades. Bostadshus, skolor, shoppingcenter, affärshubbar, tunnelbaneinfrastruktur och kulturinstitutioner träffades. Tjugofyra7 var på plats i Kiev under den dramatiska helgen. FOTO: MADELINE FILANDER

SVENSK RÄDDNINGSTJÄNST TRÄNAR FÖR KRIGETS KRAV • SID 10

Vi rör oss åt rätt håll – men kraven ökar

Vi är mitt i en intensiv period i det civila försvarets utveckling, samtidigt som sommaren närmar sig. När detta skrivs ser vi låga grundvattennivåer i stora delar av södra Sverige, risk för en extrem brandsommar i Europa och fortsatt stor osäkerhet om utvecklingen runt Hormuzundet och dess konsekvenser för internationell handel och energiexport.

Men det mest avgörande för svensk säkerhet är att kriget i Ukraina fortsätter och att Ryssland i handling inte visar några tecken på att vilja avsluta landets krig mot Ukraina. Putin tjänar dessutom på krisen i Mellanöstern. Varje dag. Vi ser också att kriget kommer närma oss med drönare i Finland och Baltikum och att risken för incidenter ökar. Här har vi nära kontakt med Finland och de baltiska länderna och drar lärdomar av deras erfarenheter.

Det är mot bakgrund av det här som vi utvecklar och stärker vår förmåga. Hotbilden är inte teoretisk. Den är konkret, föränderlig och i delar redan här. Kriser och hybridattacker drabbar oss redan. Samtidigt ska vi planera för att hantera krigsfara och krig och vi måste stärka samhällets motståndskraft – på bredden. Vi måste också vara redo att hantera flera händelser samtidigt. Inför sommaren är det särskilt viktigt med risken för såväl torka som bränder – men också andra extrema vädersituationer som blir allt vanligare.

I den senaste bedömningen av det civila försvarets förmåga som vi lämnade till regeringen i början av maj ser vi att vi rör oss åt rätt håll. Förmågan ökar och det civila försvarets utveckling är stor – både i bredd och djup. Alla beredskapssektorer ser en positiv utveckling.

LEDARE

Mikael Frisell
generaldirektör

Hotbilden är inte teoretisk. Den är konkret, föränderlig och i delar redan här.

En lång rad åtgärder har genomförts under 2025 och det har stärkt försörjningsberedskapen, ledning och samverkan och personalförsörjningen har förbättrats. Det senare inte minst genom att nästan 900 civilpliktiga har repetitionsutbildats inom räddningstjänst.

Men kraven ökar också. Vi dimensionerar nu förmågan mot de erfarenheter som fyra år av krig i Ukraina har gett oss. Vi ser också tydligare vilka krav som rollen som allierad ställer på det civila försvaret. Därför får vi inte luta oss tillbaka – takten i utvecklingen måste fortsätta öka.

Jag vill peka på några viktiga åtgärder som är aktuella nu:

1. SE-Alert införs successivt från 1 juli. På sekunder kan vi nu nå alla som befinner sig i Sverige med VMA – både i fredstid och i höjd beredskap. Det enda du behöver göra för att systemet skall fungera är att uppdatera din telefon fortlöpande. Det här stärker befolkningsskyddet och samhällets förmåga att informera allmänheten vid akut livshotande fara. Tillsammans med de lagändringar som träder i kraft 1 juni inom befolkningsskyddsområdet får vi nu en större tydlighet och möjlighet att skydda befolkningen i kris, höjd beredskap och ytterst krig.

2. Just nu levereras 25 moduler som stärker den kommunala räddningstjänstens förmåga vid höjd beredskap och krig. Modulerna är framtagna för att komplettera räddningstjänstens ordinarie utrustning vid krig eller höjd beredskap. Byggda och sammansatta utifrån erfarenheter från konsekvenserna av Rysslands krig mot Ukraina. Jag var själv på plats när den första modulen levererades i Halmstad.

3. I slutet av maj lanserade vi tillsammans med Försvarsmakten och Plikt- och Prövningsverket Pliktguiden, en ny gemensam webbplats där vi sätter den pliktige i centrum. Den ger totalförsvarspliktiga en ingång till information. Det är ett nödvändigt steg när vi nu mönstrar den första kullen räddningspersoner som ska genomföra civilplikt med grundutbildning nästa år.

I mitten av maj besökte också Natos generalsekreterare Mark Rutte och statsministern vår skola i Revinge, när Sverige stod värd för alliansens utrikesministermöte i Helsingborg. Tillsammans med Försvarsmakten fick vi möjlighet att visa hur Sveriges civila försvar och totalförsvar fungerar i praktiken.

Under sitt besök bekräftade generalsekreteraren att vi i Sverige ligger i tåten när det gäller totalförsvar och civil-militärt samarbete inom alliansen.

Vi visar att vi klarar av att dra lärdomar inte i teorin, utan i praktiken. Det stärker totalförsvaret och samhällets motståndskraft. Samarbete, anpassningsförmåga och innovationskraft är avgörande.

Sommaren är snart här – en tid som jag hoppas ger möjlighet till välbehövlig återhämtning och värdefull tid med familj och vänner. Men jag vill också uppmärksamma och rikta ett varmt tack till er inom det civila försvaret som även under semesterperioden upprätthåller vår gemensamma beredskap – oavsett var det sker.

Tillsammans bidrar vi till ett motståndskraftigt samhälle. Ta hand om er – och var stolta över den viktiga insats ni gör, varje dag.

TJUGOFYRA7

Tjugofyra7 bevakar utvecklingen inom Myndigheten för civilt försvars ansvarsområden och ska stimulera till debatt i dessa frågor. Enbart ledaren på sidan 2 är att betrakta som myndighetens officiella linje.

REDAKTIONEN

Maria Norell
journalist, ansvarig utgivare
010-240 51 63
maria.norell@mcf.se

Jonas Klint
journalist
010-240 5049
jonas.klint@mcf.se

Adress: Myndigheten för civilt försvar, Tjugofyra7, 651 81 Karlstad.

E-post: redaktionen@tjugofyra7.se

Webb: www.tjugofyra7.se

Upplaga: 30 000.

Tryckdag: 15 juni.

Nästa nummer är ute: 28 september.

Tryck: Pressgrannar, Linköping.

INNEHÅLL #70

17

18

22

NYHETER

Brandmännen säger upp sig
Sidan 9

Ny vd för branschorganisation
Sidan 17

Ny stor EU-resurs övades
Sidan 18

3D-printning får allt viktigare roll
Sidan 20

Unik oljeutsläppsövning
Sidan 22

Sorg efter tragiskt dödsfall
Sidan 26

ERFARENHETER

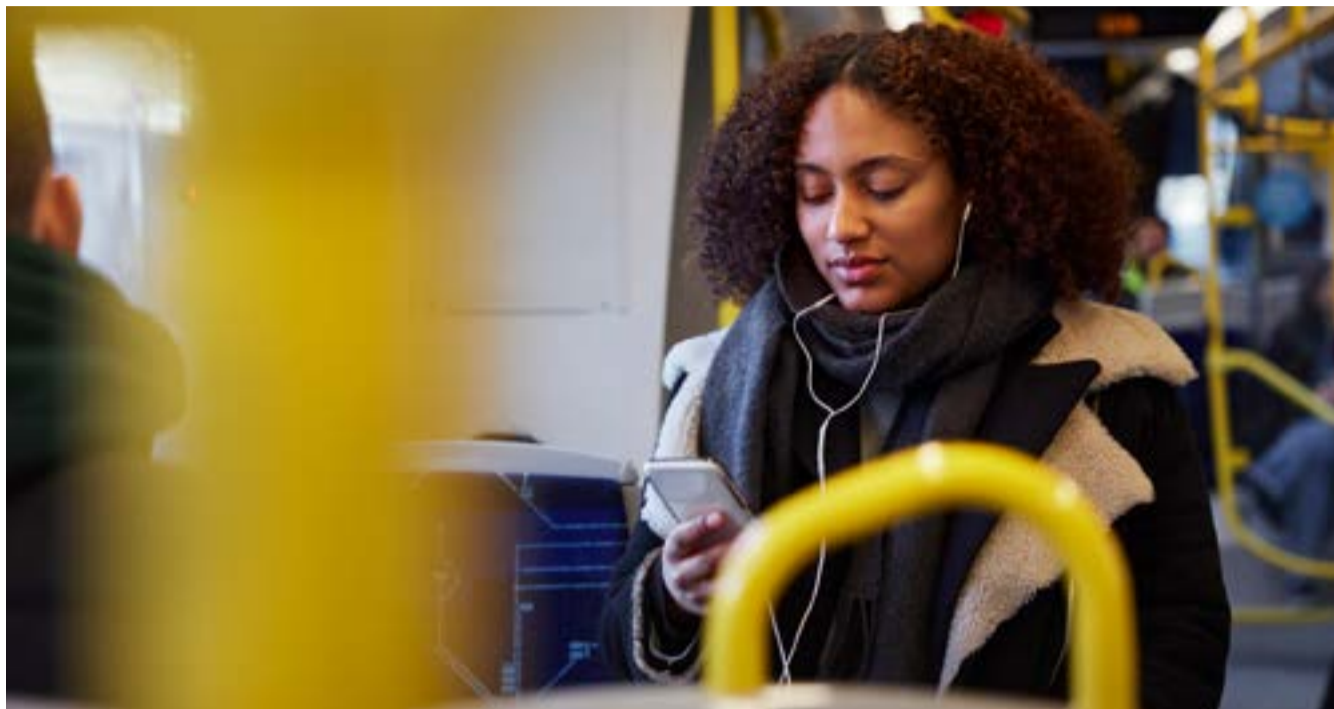
Dödlig kanotlycka utredd
Sidan 24

Komplex skogsbrand gav lärdomar
Sidan 25

Som huvudregel är handlingar som inkommer till Myndigheten för civilt försvars tryckta periodiska tidskrift Tjugofyra7 allmänna handlingar som kan begäras ut av allmänheten.

Ett undantag från den huvudregeln är att meddelanden/tips som inkommer till Tjugofyra7, för offentliggörande i tidningen, inte utgör en allmän handling (se 2 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen).

Däremot utgör myndighetens e-postlogg en allmän handling, vilket innebär att tipslämnarens identitet i denna handling kan bli offentlig eftersom det inte finns någon sekretessbestämmelse som tillåter att uppgiften hemlighålls.

Den 1 juli börjar varningslarmet SE-Alert, som skickas direkt till mobiltelefoner, att införas i Sverige.

FOTO: JOHNER

VMA direkt i mobilen

■ Nu ska varningslarmet SE-Alert införas i Sverige

Snart kan varningslarm skickas direkt till din mobiltelefon vid allvarlig risk för livshotande skada.

Systemet heter SE-Alert och är snabbare än sms.

■ Cell broadcast är en teknik där beredskapsmyndigheter skickar ut VMA, Viktigt meddelande till allmänheten, till alla mobiltelefoner i ett specifikt område.

– Tekniken används redan i 17 europeiska länder, däribland Norge och Danmark, berättar Peter Norlander, nationell projektledare för införandet av SE-Alert och enhetschef vid Myndigheten för civilt försvar.

När cell broadcast-tekniken nu införas i Sverige kommer den att kallas SE-Alert.

Vid allvarlig risk för livshotande skada skickar kommunal räddningstjänst eller beredskapsmyndigheter ut ett varningslarm i form av text, vibration och en särskild, intensiv ljudsignal till mobiltelefonerna. Texten dyker upp på skärmen utan att något meddelande behöver öppnas.

Det skulle till exempel kunna handla om en brand i en industrilokal där närboende uppmanas gå in, stänga fönster och dörrar och om möjligt ventilera, eller när Polisen vill varna för ett farligt föremål. Vid höjd beredskap kan även

Försvarsmakten använda SE-Alert för flyglarm.

Varningen når alla mobiltelefoner på ett fåtal sekunder, snabbare än ett sms.

– Sms konkurrerar med vanlig mobiltrafik. Cell broadcast-tekniken kräver mycket mindre utrymme i själva mobilnätssystemet, så det skickas ut enklare, snabbare och mer simultant. Vid hög belastning på mobilnätet kan sms bli försenade, vilket inte kommer ske med SE-Alert, säger Peter Norlander.

Peter Norlander

Däremot krävs mobiltäckning även med den nya tekniken.

– Jag törs ändå säga att det kommer fungera bättre än sms. Tanken är också att varningarna ska kunna gå ut i flera kanaler samtidigt. Befinner man sig i radioskugga kanske man lyssnar på radio, till exempel.

Kliver man sedan ur radioskuggan dyker varningen upp på telefonen, förutsatt att larmet fortfarande gäller. Det samma om en person rör sig in i ett område som omfattas av varningen.

Införandet av SE-Alert påbörjas den 1 juli och redan då kan skarpa larm börja skickas ut. Det innebär inte per de-

finition att alla allvarliga larm kommer gå via SE-Alert.

– Det är en bedömning som exempelvis ansvarig räddningsledare i en kommunal räddningstjänstorganisation får göra utifrån hur snabbt, brett eller koncentrerat man behöver komma ut med varningen.

Alla smarta mobiltelefoner som uppdaterats med senaste programvaran, befinner sig i det geografiska område

som omfattas av ett VMA och som är anslutna till mobilnätet kommer automatiskt att få varningen.

Utskicken kommer även nå andra tekniska enheter som har simkort, exempelvis smartklockor och surfplattor.

Liksom Hesa Fredrik ska SE-Alert testas regelbundet. De första testerna kommer att genomföras i september och december.

MARIA NORELL

FAKTA

SE-Alert

■ 2025 mottog Myndigheten för civilt försvar ett uppdrag från regeringen om att införa SE-Alert. Samverkan sker med Post- och telestyrelsen och SOS alarm. Implementeringen påbörjas 1 juli i år.

■ Vid VMA-utskick som omfattar många människor kommer allmänheten kunna ta del av informationen snabbare och mer effektivt än vid ett sms. Cell broadcast-tekniken når mobiltelefoner i hela Sverige på ett fåtal sekunder utan appar eller i förväg registrerade telefonnummer. I stället går VMA:et via radiomaster och kan nå både mindre geografiska områden och hela Sverige.

■ Det finns en gemensam europeisk standard och ljudsignalen låter lika oavsett land.

■ Inledningsvis kommer meddelandet gå ut på svenska. I en

senare programuppdatering kommer meddelandet även skickas på engelska om du har mobiltelefonen inställd på ett annat språk än svenska.

■ SE-Alert är ett komplement till de övriga VMA-kanalerna Hesa Fredrik, radio, tv, sms, text-tv och krisinformation.se.

■ För att få VMA via SE-Alert behöver du

- vara ansluten till mobilnätet
- befinna dig i det område som omfattas av VMA:et
- ha en uppdaterad mobiltelefon.

■ Följande mobiltelefonmodeller är kompatibla:

- iPhone från Apple, version 11 eller senare
- mobil från tillverkare som använder Android från Google, version 12 eller senare, alternativt Android GO, version 13 eller senare.

Många vill jobba med beredskap

Intresset för att utbilda sig till beredskapssamordnare i Karlstad är rekordstort.

Över 500 personer sökte till de 20 platserna på YH-utbildningen. Det är det högsta antalet ansökningar hittills.

■ Karlstads kommun startar yrkeshögskoleutbildningen i samarbete med räddningstjänsten, representanter från Myndigheten för civilt försvar, Länsstyrelsen i Värmland samt näringslivet. Tillsammans har de skapat en utbildning som ger en praktisk kompetens som blir allt mer efterfrågad.

Kommunen trodde på ett stort intresse för utbildningen, men antalet ansökningar överträffade alla förväntningar.

– Det är över 500 ansökningar till utbildningens 20 platser. Vi är jätteglada över det stora intresset, det är rekord för våra utbildningar, säger Maria Edvardsson, rektor på Karlstads kommuns yrkeshögskola Karlstads teknikcenter.

Jobbmöjligheterna för de som går utbildningen är mycket goda.

– Arbetsmarknaden behöver fler beredskapssamordnare och den här utbildningen ger möjlighet till att bli en nyckelperson inom området för civilt försvar, krishantering och kunskaper i att minska konsekvenser av störningar och katastrofer, säger Maria Edvardsson.

Stärkt förmåga genom samarbete med Lottakåren

■ I maj undertecknade Myndigheten för civilt försvars generaldirektör Mikael Frisell och Lottakårens generalsekreterare Anna Nubäck en avsiktsförklaring om samarbete kring utbildning och framtida krigsplacering av stabsassistenter.

– Omvärldsläget ställer högre krav på oss som myndighet. Vi behöver säkerställa att vår operativa ledning fungerar under fredstida kriser såväl som under påfrestande förhållanden och att vi har uthållighet över tid. Därför är jag väldigt glad att inleda detta samarbete med Lottakåren. Det stärker vår förmåga, säger Mikael Frisell.

Sedan tidigare finns avsiktsförklaringar med Bilkåren, Frivilliga automobilkåren och Frivilliga motorcykelkåren.

”Jag var livrädd för mitt

Makarna Mariia och Vlad bor några hundra meter från det totalförstörda köpcentret Kvadrat. Nu är de desperata efter att flytta, främst för den ofödda bebisen skull.

FOTO: MADELEINE FILANDER

Den lilla kebabkiosken klarade sig utan en skråma och har fullt med kunder dagen efter den stora attacken i Lukianivska.

Direkt efter attackerna röjs det undan, glassplittret sopas bort och vardagslivet fortgår.

KIEV • Natten till den 24 maj genomförde Ryssland en av de största attackerna mot Ukraina hittills. 90 missiler och 600 drönare avfyraades. Tjugofyra7 var på plats i Kiev under den dramatiska natten och dagarna efter.

■ I ett somrigt och lummigt Kiev ligger uteserveringarna på rad trots kriget. Känslan av en vacker, modern och levande storstad är påtaglig.

Men livet här kan förändras snabbt.

När flyglarmet började tjuta vid 21-tiden den 23 maj var det bara att vända och gå ner i hotellets skyddsrum – och i stället för den planerade restaurangmåltiden äta medhavd nödproviant i form av en proteïnbar och en banan.

Varningarna om en storskalig attack hade varit många under det senaste dygnet, bland annat från president Zelenskyj och amerikanska ambassaden.

Före midnatt drog det i gång ordentligt, med otaliga smällar i tät följd.

– Hela rummet skakade, berättar en boende på samma hotell, som valde att ta skydd i badrummet.

Många centrala delar av Kiev träffades av missiler och attackdrönare, även de delar som vanligtvis brukar klara sig undan de värsta angreppen. Bostadshus, skolor, shoppingcenter, affärshubbar, tunnelbaneinfrastruktur och kulturinstitutioner förstördes.

Sett till antalet nedslagsplatser, runt 50 stycken bara i Kiev, var detta den största attacken sedan den fullskaliga invasionen påbörjades, och enligt nyhetsidan Kyiv Independent även den mest högljudda.

När man har hört smällarna och sett nedslagsplatserna är det helt obegripligt att dödsoffren inte blev fler. Två personer uppges ha dött i Kiev och ett 60-tal skadats.

Dagen efter var det uppenbart att nattens attack hade påverkat de annars ganska hårda Kievborna på djupet.

– Det var första gången under de här fyra åren som jag var rädd för min egen skull, berättar 20-åriga Kievbon Valeriia Haiduchok.

– Klockan 01.10 sa de att en raket skulle komma i min riktning om sex minuter. Klockan 01.13 tänkte jag ”ok, tre minuter

kvar – till vadå? Till min död?”.

Den här gången klarade sig hennes hus. Missiler slog i stället ner i tätbefolkade området Lukianivska, där köpcentret Kvadrat och marknaden intill blev totalförstörda. Även områdets tunnelbanestation, där många sökt skydd, fick stora skador och behövde stängas.

– Shoppingcentret och marknaden betydde mycket för mig, jag brukade shoppa där. Jag tänker på alla människor som förlorat sina jobb på marknaden. De var främst äldre och marknaden var deras enda inkomstkälla, säger Valeriia Haiduchok.

Mitt på dagen arbetar räddningstjänsten fortfarande på platsen, liksom gasbolagets egen räddningstjänst. Det ryker ur det förkolnade köpcentret, där bara skelettet står kvar. Av marknaden syns knappt ett spår. Rökluften sätter sig snabbt i kläder och hår.

Även många av byggnaderna runt omkring är helt eller delvis förstörda, med urblåsta fönsterrutor och raserade fasader.

Det är mycket folk på platsen, men stämningen lugn. De stannar till, betraktar, fotar, går sedan vidare.

Genom förödelsen, med glassplittret knarrande under skorna, kommer ett ungt par med sorgsna blickar. De heter Mariia och Vlad, och bor några hundra meter från köpcentret.

Med Mariias stora gravidmage mitt i kaoset blir kontrasterna extrema.

– Vi är vana vid attacker, säger Vlad och förklarar att Lukianivska är ett av de mest attackerade områdena i staden.

Dessutom låg Ukrainas största barnsjukhus Okhmatdyt, som förstördes i en robotattack 2024, bara en kilometer bort.

Vanligtvis brukar makarna söka skydd i tunnelbanan, men den här gången var det alldeles för farligt att ta sig dit, så de tillbringade natten hemma i badrummet.

– Natten var...våldigt rolig. Vlad försöker ironiskt skrat-

Missiler slog ner i området Lukianivska,

ta till, men skattet fastnar halvvägs.

Hans hustru berättar om den extrema stress hon kände med tanke på bebisen som ska födas i augusti.

– Jag var livrädd för mitt ofödda barns skull hela natten, att lägenheten skulle bli attackerad. Nu tänker jag bara på att vi måste flytta. Hur ska vi annars kunna skydda bebisen?

Hon konstaterar att det är en sak att springa till tunnelbanan själv, en helt annan sak med ett barn.

– Dessutom trodde vi att tunnelbanan var trygg men det är den uppenbarligen inte, säger hon med hänvisning till nattens attack.

– Nej, vi behöver flytta till en

ofödda barns skull”

där bland annat köpcentret Kvadrat och marknaden intill blev totalförstörda. Så här såg det ut dagen efter den nattliga attacken.

FOTO: MARIA NORELL

Dödsskräck
”Klockan 01.10 sa de att en raket skulle komma i min riktning om sex minuter. Klockan 01.13 tänkte jag ’ok, tre minuter kvar – till vadå? Till min död?’.”

Valeriia Haiduchok, Kievbo

lägenhet som har skyddsrum i huset. Det här stället är alldeles för farligt, konstaterar hennes make.

Men lämna Kiev? Det tänker de inte.

Även det nyrenoverade Tjernobylmuseet i stadsdelen Podil totalförstördes i den massiva attacken. En intilliggande brandstation träffades också, tio brandbilar förstördes.

Bara några timmar innan hade den ukrainska versionen av tv-programmet *Masterchef* spelats in på torget i Podil, framför en stor och jublande publik. Kontrasterna i Kiev är ibland svåra att ta in.

Redan dagen efter attacken är verksamheterna runt Tjer-

nobylmuseet i gång igen, mitt bland bråte, avspärningsband och brandbilar. Det närmast belägna kaféet hade premiäröppnat så sent som dagen innan attacken. Nu är glasrutorna ersatta med träskivor.

Massor av lokalbor kommer för att stötta ägarna genom att handla något drick- eller ätbart.

– Jag hörde att ägarens mamma delat ut godsaker till förbipasserande. Vid sådana här händelser blir det tydligt att vi stöttar varandra genom de mörka tiderna, säger Lesia Melnychuk, som jobbar i området.

Lesia berättar att hon dessutom växte upp i Lukianivska, där hennes barndoms gator nu är förstörda.

– Det är tufft, väldigt tufft. Men jag är lättad att inte fler dog.

Samtidigt pågår även där vardagslivet sida vid sida med de utbrända husskeletten. Kön ringlar sig stundtals lång till den lilla kebabkiosken framför köpcentret som på något vis klarat sig utan en skråma.

En liten pojke cyklar genom glassplittret, en ny realityserie – nu ska den bästa mamman kora – spelas in i en park.

När Valeriia Haiduchoks väninna, 18-åriga Mariia Vorotniuk, ombeds beskriva Ukraina med ett ord tvekar hon inte.

– Unbreakable!
 Okrossbart.

MARIA NORELL

Studenterna Mariia Vorotniuk och Valeriia Haiduchok.

Fotnot: I nästa nummer kan ni läsa en intervju med en ukrainsk brandstationschef.

Svenska brandmän hämtar

KIEV

Robot- och drönerattacker kan få byggnader att rasa ihop likt korthus.

– Det är en sak att öva hemma – men här är det verklighet, konstaterar Pierre Söderström.

Han var en av sex svenska brandmän som nyligen besökte Ukraina för att stärka kompetensen inom sök och räddning.

■ Kiev 21 maj 2026. Det är exakt en vecka sedan en missil slog ner i ett bostadshus och 24 personer omkom.

– Ni står precis där huset stod, berättar Oleg Aksionov, gruppleddare för den första räddningsstyrkan på plats.

Ukrainarna är kända för att snabbt röja upp efter attacker, det finns knappt ens spår av källaren längre. De intilliggande byggnaderna står kvar, men saknar delvis väggar. I en lägenhet är kylskåpet öppet. Man kan se att det ligger en intakt flaska bubbel där som aldrig fick öppnas.

De svenska brandmännen är på plats tillsammans med personal från Myndigheten för civilt försvar för att hämta hem erfarenheter från kriget. Detta genom ett erfarenhetsutbyte med den ukrainska räddningstjänsten, Sesu (State Emergency Service of Ukraine).

– Det är ett unikt och viktigt projekt. Fokus är lärande från brandman till brandman, men vi har också med lärare och annan personal från myndigheten. Det här är en uppgift där vi måste jobba tillsammans, säger Pierre Sannemo, brandman på Södertörns brandförsvaret och anställd av Myndigheten för civilt försvar som insatschef i projekt Nyman.

Just de här deltagarna har specialistkompetens inom

Usar, urban sök och räddning, som handlar om att lokalisera och rädda människor ur raserade byggnader.

De har besökt ukrainska brandstationer och Sesus högkvarter, tittat på utrustning och hört gripande och råa skildringar av hur det är att jobba i kriget.

I dag besöker gruppen fem av de värsta nedslagsplatserna för ryska robotar och drönare i Kiev.

Oleg Aksionov fortsätter att berätta om hur missilen träffade en av de lägre våningarna på nio våningshuset. Ett nytt flyglarm försenade insatsen eftersom räddningstjänsten tvingades dra sig tillbaka till tunnelbanan av rädsla för en ny attack, en så kallad double tap.

Det är något som många från Sesu trycker på under studiebesöken – vikten av att alltid veta var närmaste skydd finns. När de larmar ut anger de alltid koordinaterna till närmaste skyddsrum eller liknande.

Sebastian Nordin-Lalehzar från Räddningstjänsten Syd antecknar noga.

– Det tar jag med mig. Även att de har skyddsrum på brandstationerna, störsändare i bilarna för att störa ut drönare och att de använder förstärkta hjälmar och västar.

Frågorna på nedslagsplatserna är många: Hur länge pågick räddningsinsatsen och hur leddes den? När på dygnet inträffade attacken? När kom Usar-teamet? Användes sökhundar? Hittades någon levande i rasmassorna?

På den sista frågan är svaret dessvärre oftast nej. Men i byggnaden där 24 personer omkom räddades en kvinna ur rasmassorna efter att insatsstyrkan hört henne skrika.

– Hon bodde på nionde våningen och överlevde mirakulöst eftersom hon befann sig

Olena Boiko berättar om när grannhuset träffades av en missil. En tvättmaskin for i väg som en projektil rakt in i hennes sovrum. Ett år senare är hålet i fasaden fortfarande kvar. FOTO: MADELEINE FILANDER

Oleg Aksionov framför femvåningshuset där 22 personer dog förra sommaren. Den yngsta var två år.

i badkaret. Plattorna som föll ner hamnade som ett skydd över henne, berättar Oleg Aksionov.

Han säger att det är störst chans att hitta överlevande från våningar högt upp eftersom rasmassorna blir mer kompakta längre ner.

Kvinnan klarade sig utan allvarliga fysiska skador. Men hon var i svår chock och skrek om och om igen att brandmännen skulle rädda hennes man och barn i lägenhet 166.

– Jag tänker på henne hela tiden, hennes ord spelas upp i mitt huvud. Jag undrar vad som hände när hon vaknade upp på sjukhuset och insåg att hon var den enda kvar, säger gruppleddaren stilla.

På frågan om han och kollegorna genomgår någon debriefing, reflekterande samtal, efter händelserna rycker han lite på axlarna.

– Vi har blivit härdade. Det är stor skillnad nu mot i början av kriget. Numera pratar jag bara med min fru om det som hänt.

Något de svenska besökarna hajar till på är den ukrainska räddningstjänstens resurser. De kan vara flera hundra man på en nedslagsplats, sedan fyller Usar-teamen på med specialresurser och ledning. Räddningstjänsten har gott om brandbilar, tunga fordon och egna sökhundar.

Det fanns en stor organisation redan innan kriget, även om den förstärks har vuxit.

Benny Johansson Winblad von Walter, insatsledare på Södertörns brandförsvaret, konstaterar att det är svårt att förstå hur han själv skulle kunna leda en insats i den storleken.

– Vi har ju aldrig varit i närheten av något liknande. Möjligtvis skogsbränder – fast här kan det finnas minor i skogs-

Den 14 maj i år omkom 24 personer här

bränderna och det kanske kommer hot uppifrån... Men det är bättre att ha varit här än att inte veta någonting. Nu har vi åtminstone möjlighet att försöka förbereda oss mentalt.

De ukrainska kollegorna är dessutom mer specialiserade. Brandmännen släcker enbart bränder, kemspecialister håller bara på med kem, Usar-teamen enbart med sök och räddning och så vidare.

– Det är inte hållbart att göra på samma sätt i Sverige, men vi behöver bli fler, få mer resurser och mer tid att öva, menar Pierre Sannemo.

I en annan del av Kiev besöker gruppen resterna av ett femvåningshus som träffades av en missil förra sommaren. 22 personer dog. Även här deltog Oleg Aksionov i insatsen, som pågick i två och ett halvt dygn.

Ryska drönare cirkulerade ovanför, vilket gjorde att de in-

Mattias Carlsson, byggnadsingenjör, testar en ballistisk väst.

lärdomar från kriget

när en missil slog ner i bostadshuset. En vecka senare är det mesta redan undanröjt.

FOTO: MARIA NORELL

te vågade använda tunga maskiner för att gräva, något de annars brukar nyttja.

Medan han beskriver arbetet stannar en äldre dam till och iakttar. Hon heter Olena Boiko och bor i huset bakom.

Olena berättar att hon vaknade klockan fyra på morgonen den 28 augusti av två höga smällar, och sprang ut i köket. Det räddade hennes liv.

– När missilen träffade huset framför for en tvättmaskin ut som en projektil och rakt in i mitt sovrum. Titta, hålet är kvar, utbrister hon och pekar mot sin lägenhet.

Hon har bott i området hela sitt liv och förlorade sin son vid fronten 2022.

– Jag hade aldrig kunnat föreställa mig att det skulle hända här. Men jag stannar kvar. Det här är mitt hem, var annars ska jag ta vägen?

Flera av svenskarna blir märkbart påverkade av alla in-

tryck. Då och då väljer en del av dem att gå bort från gruppen en stund för att reflektera.

– Ingen av oss är några dunungar, vi har jobbat länge, men man blir väldigt berörd när man får se vilka kontraster det är mellan vardagshändelser och krigets kontext, säger Pierre Söderström, brandman på Räddningstjänsten Storgöteborg.

På dagens sista nedslagsplats blir sällskapet dessutom påmind om att attacker kan ske när som helst. Flyglarmet börjar tjuta precis när de står vid minnesplatsen för tre brandmän som dött i en drönarattack. Även nu handlar det om drönare och gruppen tvingas ta skydd i en gångtunnel.

Än mer omtumlande blir det sista natten i Ukraina, när de åkt vidare till västra delen av landet för att besöka en Usar-träningsanläggning.

Gruppen fick tillbringa fyra

timmar i ett parkeringsgarage på kallt betonggolv, med mobilerna i hand för att följa live hur drönare och missiler rörde sig över kartan. Flera uttrycker att de blev rejält omskakade.

Pierre Söderström säger att han ändå är tacksam över hela upplevelsen.

– Det har varit otroligt lä-

rorikt och jag känner stor ödmjukhet inför ukrainarnas mod och ork. Jag önskar egentligen att hela Räddningstjänstverige skulle få chansen att åka ner för att se vad en räddningstjänst i krig handlar om. Mental förberedelse är A och O.

MARIA NORELL

Ett besök på en brandbilskyrkogård stod också på schemat.

ENKÄT

Vilka var de största lärdomarna för dig?

Christofer Harlegård

Lärare på myndighetens skola i Revinge

– Många lärdomar men – håll det enkelt och nyttja maskiner! Det behövs inte så avancerad utrustning eller lösningar, man kommer långt med enkla metoder och utrustning. Samt att man breddar blicken och använder utrustning som normalt kanske inte tillhör räddningstjänst, till exempel entreprenadmaskiner.

Mattias Carlsson

Byggnadsingenjör, medlem i myndighetens resursbas

– Det var otroligt givande bara att vara på plats fysiskt. Ur mitt perspektiv var det också lärorikt att få höra om hur viktiga maskinerna var i deras arbete: bulldozrar som skapar framkomlighet och rensar sajten, grävmaskiner som snabbt rensar i rasmassor och kan stötta/stabilisera byggnader med skopan och höga kranar som erbjuder tillgång för räddningsarbetare på annars svåråtkomliga platser/höjder.

Pierre Söderström

Brandman, Räddningstjänsten Storgöteborg

– Att vi har en resa att göra – en resa som inte en enskild räddningstjänst kan ta beslut om och inte med kommunala pengar. Vi är ett blankt blad och alldeles för få. Eftersom den ukrainska räddningstjänsten är statlig har de större muskler att spänna. För att vi ska orka och hålla ut i krigets sammanhang är det viktigt med enighet i räddningstjänsten. Jag hoppas att resan bidrar till att det kommer upp på regeringens bord.

”Viktigt med en flexibel organisation”

Nu börjar ett stort och viktigt arbete för att omhänderta sök- och räddningsläromarna från Ukraina.

Det säger David Norlin på Myndigheten för civilt försvar.

– Absolut viktigast är att man bygger en organisation som har förmåga att hela tiden kunna anpassas.

David Norlin var en av myndighetens representanter som deltog på den senaste resan till Ukraina med Projekt Nyman.

Han är sakkunnig i urban sök och räddning samt leveransansvarig för den nationella förstärkningsresursen Nusar (Nationell urban sök och räddning) som myndigheten tillhandahåller.

Något han tar med sig från resan är hur den ukrainska räddningstjänsten jobbar med säkerheten för den egna personalen.

– I början av kriget tog Ukraina stora förluster på räddningspersonalen, så de har fått anpassa sig efter det: under framkörning till olycksplatsen ges information om lämpliga skydd längs framryckningsvägen; väl framme skapas ett fysiskt skydd – kanske bryter man sig in i en källare eller liknande. De jobbar med så kallade jammers som kan identifiera och störa ut drönare, och vid behov används ballistisk väst och hjälm.

När det gäller sök och räddning är David Norlin inne på samma sak som flera personer nämnde på förra tidningssidan, nämligen vikten av att jobba med tunga maskiner, exempelvis grävmaskiner och kranbilar.

– Det håller vi redan på att

David Norlin vid resterna av ett bostadshus där 28 personer, varav fem barn, avled i en rysk attack 31 juli 2025. Ytterligare 21 personer skadades.

FOTO: MARIA NORELL

titta på. Exempelvis introducerar vi lyft med tunga maskiner i de regionala instruktörsutbildningarna inom ramen för räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) med start till hösten.

En annan kompetens som ukrainarna jobbar mycket med är rep, och då på ett lite annat sätt än den svenska räddningstjänsten. Vid brandsläckning i Sverige utgår man i regel från trapphuset och tar sig upp på insidan.

I Ukraina jobbar de mer från utsidan med såväl rep som stegar, hävare och arbetskorgar som hänger i kranar.

– De jobbar uppifrån och ner, skär loss lösa byggnadselement eller fäster upp dem för att de inte ska rasa ner. Det är också något vi behöver se över.

Svenska glasögon ”Vi måste se vad de ukrainska erfarenheterna innebär i en svensk kontext.”

David Norlin, Myndigheten för civilt försvar

En intressant detalj tycker David Norlin är att effekten vid ras kan se annorlunda ut vid krig än till exempel jordbävningar.

– I Sverige har vi redan sök- och räddningskompetens baserad på erfarenheter från jordbävningssatsningar. Ukrainarnas erfarenhet är att en tegelbyggnad är mer resiliant än en byggnad i betong – i en jordbäv-

ningssituation är det tvärtom.

I dag finns bara urban sök- och räddningskompetens på fyra svenska stationer (två i Stockholm, en i Göteborg och en i Malmö). Men det pågår ett arbete med att bredda kunskapen genom att ta fram tre nivåer. Grovt handlar det om en basnivå som hanteras av civilpliktiga och kommunal räddningstjänst, en förstärkt nivå och en specialistnivå.

– Exakt hur det ska se ut vet vi inte än, men framåt årsskiftet kommer det finnas någon form av utkast på det.

Den 10 juni, samma dag som Tjugofyra7 skickades till tryck, hade deltagarna från Projekt Nyman en återträff där de gemensamt diskuterade lärdomarna. Dessa ska sedan i flera

FAKTA

Projekt Nyman

Projektet syftar till att vidareutveckla och fördjupa samarbetet mellan svensk och ukrainsk räddningstjänst för att tillvarata erfarenheter som präglar räddningsarbete under krig och förhållande med hög och långvarig belastning.

Brandmän från svenska räddningstjänster över hela landet deltar i erfarenhetsutbytet mellan räddningstjänsterna. Genom direkta möten och gemensam verksamhet i Ukraina skapas förutsättningar för kunskapsöverföring på ett sätt som är relevant för såväl ukrainska som svenska behov.

Under 2026 ligger fokus på erfarenhetsutbyte inom sök och räddning samt på att stödja Ukrainas förmåga på detta område genom riktade materieldonationer.

Förra året var fokus på ammunitions- och minhantering. Sammanlagt har fyra resor gjorts och minst en kommer ske till hösten.

Projekt Nyman är döpt till minne av Henrik Nyman, en kollega på Myndigheten för civilt försvar som lämnade alldes för tidigt. Hans engagemang och driv var avgörande i projektets början. Namnet på projektet påminner om att fortsätta arbetet i hans anda av nyfikenhet, lärande och samverkan.

olika spår inom myndigheten.

– Vi måste se vad de ukrainska erfarenheterna innebär i en svensk kontext, det går inte bara att kopiera rakt av. Allt från hotbilder till byggnadskonstruktioner och organisation skiljer sig åt. Det absolut viktigaste medskicket från Ukraina som jag uppfattar det, är att vi måste vara flexibla och agila, och praktiskt kunna omsätta nya erfarenheter allt eftersom.

MARIA NORELL

Soldater rehabiliteras i breddat samarbete

Myndigheten för civilt försvar har ingått samarbetsavtal med ukrainska Försvarsdepartementet.

Syftet att rehabilitera soldater som skadats i kriget.

Projektet Renovator är ett Natoprojekt som syftar till att rehabilitera soldater som skadats i kriget. Genom rehabilitering ska soldaten kunna återgå till militär tjänst, eller på annat sätt kunna bidra till samhället.

Genom projektet har Myndigheten för civilt försvar ingått samarbetsavtal med ukrainska Försvarsdepartementet.

Myndighetens samarbeten i Ukraina spänner nu över hela totalförsvarsrummet och visar att stödet till Ukraina fortsatt är ett av myndighetens högst prioriterade områden. Avtalet är ett steg som möjliggör att projektet övergår till en operativ fas.

– Detta avtal ger oss möjlig-

het att verka i ännu fler sammanhang på plats i Ukraina. Genom att vi är på plats får vi en bättre förståelse för Ukrainans utmaningar, dessutom så är det en viktig solidaritetshandling. Vi står sida vid sida, säger Mikael Frisell, generaldirektör på Myndigheten för civilt försvar.

Avtalet kommer också innebära att det blir lättare för myndigheten, eller de andra

svenska myndigheterna som ingår i projektet, att ingå andra typer av avtal med lokala aktörer, exempelvis inom byggsektorn.

I ett regeringsuppdrag tilldelades Myndigheten för civilt försvar ansvaret för projektgenomförandet med stöd från Försvarsmakten, Försvarets materielverk, Fortifikationsverket och Socialstyrelsen.

FAKTA

Stödet till Ukraina

Myndigheten för civilt försvar har hittills stöttat Ukraina med:

- 437 genomförda eller pågående insatser
- 202 donerande aktörer
- 3 000 nödbostäder
- 1 541 lastbilar med materiel
- 1 690 ton donerat materiel
- 281 utsända experter
- 266 evakuerade patienter
- 130 utbildade sjukvårdsinstruktörer (som i sin tur utbildat över 100 000 sjukvårdare i Ukraina).

Nästan alla säger upp sig

■ Deltidsbrandmännen har fått nog av dålig arbetsmiljö i Skinnskatteberg

I december kan brandstationen i Skinnskatteberg stå utan personal.

Nästan alla deltidbrandmän har sagt upp sig i protest mot dålig arbetsmiljö.

– Jag förstår att de har fått nog, säger kommunalrådet Jonny Emtin (SD).

■ I 14 år har planer på en ny brandstation diskuterats i Skinnskatteberg, men utan resultat. Stationen är från 50-talet och den är för trång för dagens utrustning, vilket kan sänka personalen vid utryckningar.

Dessutom går det inte att separera kontaminerade kläder vilket innebär en hälsorisk för de anställda.

Nästan alla partier är överens om att det behövs en ny station, men de är oeniga om hur mycket den får kosta. Frågan har bollats mellan olika instanser och kommunstyrelsen har återremitterat ärendet till tekniska nämnden med uppdrag att undersöka om Skinnskatteberg kan gå med i ett räddningsförbund.

Det var när ärendet återremitterades som bågaren rann över för brandmännen.

– Det var droppen. Jag har fått nog, man tar inte vår arbetsmiljö på allvar, har en av brandmännen sagt till SVT Västmanland.

21 av 24 deltidbrandmän har nu sagt upp sig till 1 september, vilket innebär att stationen står nästan utan personal från 1 december om inget händer.

Nyheten väckte stor oro i samhället när den kom i maj.

21 av 24 deltidbrandmän har nu sagt upp sig.

FOTO: MASKOT BILDBYRÅ

I lokalmedia uttryckte privatpersoner oro för sin säkerhet och industriföretag på orten frågar sig hur bristen på brandmän påverkar verksamheten.

Kommunstyrelsens ordförande Jonny Emtin (SD) beklagar att det gått så långt som till massuppsägningar.

– Det här är ju vårt skyddsnett. Men jag lägger ingen skugga över Kenneth (Johansson, räddningschef) eller grabbarna och tjejerna. Det är helt förstäligt att de har tröttnat.

Jonny Emtin säger att han nu kommer att hämta in mer information och kalla till ett extra kommunstyrelsemöte.

Ärendet har omgärdats av mycket problem och motsättningar under åren.

– Vi har utrett och tagit fram ritningar för sex miljoner kronor i kommunal regi.

Jonny Emtin vill ha en 1700 kvadratmeter stor, ny brand-

station med utrymme för krisledning, reservkraft och även gym – utrymmen som enligt honom ”gör en räddningsstation till en räddningsstation”.

– Annars kan vi lika gärna slå upp ett tält på torget.

Han säger att brandmännen vet var den styrande majoriteten (SD, M, L och C) står i frågan.

– Vi lyssnar på dem.

Han har inga stora förhoppningar om att man ska kunna nå full enighet om att sjösätta den planerade investeringen.

– Vi i majoriteten har varit lite snälla. Vi vill ha alla med på tåget, det är en investering på 50-60 miljoner kronor. Det här påverkar alla.

■ Det är ändå ni som har mak-

ten, varför kan ni inte ta ansvar för situationen och lösa den?

– Det är det vi får göra nu. Nu får vi sluta vara snälla och trycka igenom det vi tycker är bra.

Med tanke på frågans tyngd kan Jonny Emtin tänka sig att ta tillbaka frågan från tekniska utskottet och se till att det blir ett kommunstyrelsebeslut om att sjösätta investeringen.

– Som det ser ut just nu blir det här samhällsfarligt. Då får jag ta tillbaka frågan själv och driva igenom det, även om det kan bli politiskt självmord.

■ Det måste ses som ett misslyckade för alla inblandade, och även dig, att nästan alla brandmän säger upp sig?

– Ja, det är förjävligt rent ut sagt. Det är en liten bygd men geografiskt stor kommun. Vi måste hjälpas åt. Räddningstjänsten är vårt viktigaste skyddsnett. Vår närmaste ambulans är Köping.

■ Oavsett hur snabbt ni kan gå framåt nu är ni sent ute?

– Ja, men det viktiga är att vi får bygget påbörjat. Om det kräver att jag stressar på nu, inte sover och äter och att jag sedan får stå på knä framför brandstation, ja då gör det mig ingenting.

Socialdemokraten Kristiina Pousar, kommunstyrelseledamot, är dock fortfarande hoppfull om att det ska gå att komma överens över partigränserna.

– Vi vill sträcka ut en hand, inleda en dialog och diskutera fram den bästa lösningen. Vi är en alldeles för liten kommun för att driva politik i frågan.

Hon vill se över ritningarna en gång till, prioritera och komma överens. Att få med allt som Jonny Emtin vill ha blir svårt att motivera för skattebetalarna, säger hon.

– Vi är bara 4200 invånare – var tar vi pengarna ifrån?

Hon tänker inte prioritera bort arbetsmiljön.

– Den kontaminering som sker dagligen i lokalerna är inte okej. Och vi måste ha tillräckligt stora hallar så att våra stegbilar och vanliga brandbilar kommer in utan att de går sönder. Det ska var sjuista lokaler med värme, kyla, ventilation och allt som behövs. Vad vi kan ”nalla” på vet jag inte, är det ledningsplats, utbildningslokaler, gym? Vi vet inte. Men om vi sitter ner och har en konstruktiv dialog kan vi komma fram till något bra.

Hon menar att majoriteten inte har bjudit in oppositionen till sådana samtal.

– Jonny Emtin är den enda heltidsbetalda politikern i kommunen, det är han som äger mötet och det är han som ska bjuda in till diskussion.

– Kan vi försvara 1700 kvadratmeter, ja då är det lugnt. Men vi kommer att få frågor om varför vi bygger så stort. Då måste vi kunna försvara det. Med en konstruktiv dialog löser vi det.

JONAS KLINT

Deltidarna mer än dubbelt så många som heltidarna

I 127 av 139 räddningstjänster är minst hälften av brandmännen anställda som deltidbrandmän.

Det och mycket mer går att se i Myndigheten för civilt försvars årsuppföljning av kommunens verksamhet enligt Lagen om skydd mot olyckor.

■ Under flera år har Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB) följt upp räddningstjänsternas verksamhet via årsuppföljningen.

Myndigheten kan inte se att antalet heltidsbrandmän och styrkeledare har minskat. Under perioden 2021–2024 har antalet anställda på heltid i utryckningstjänst varit på en relativt konstant nivå. Inga större förändringar i förmåga till räddningsinsats har redovisats för bemanningen på heltid för år 2025.

När det gäller deltidbrandmän och deltidstyrkeledare finns en liten minskning jämfört med tidigare år. Det beror

på att insatsledare med beredskap enligt RIB-avtalet (räddningssperson i beredskap) har exkluderats i årets uppföljning.

Antalet deltidbrandmän och deltidstyrkeledare är mer än dubbelt så många som antalet heltidsbrandmän, vid årsskiftet var det drygt 10 941 stycken. Av dem är 2761 arbetsledare eller styrkeledare. 127 räddningstjänster har minst 50 procent deltidbrandmän inklusive styrkeledare.

Endast två kommuner, Gäl-

livare och Landskrona, har enbart heltidsanställda brandmän och styrkeledare.

Under 2025 minskade antalet genomförda tillsyner något. 2025 genomfördes cirka 12 470 tillsyner och året innan cirka 12 750. Hälften av räddningstjänstorganisationerna gjorde 36 eller färre tillsyner, och myndigheten kommer att fortsätta granska tillsynsverksamheten med målsättning att den genomförs i tillräcklig omfattning.

Andelen utförda brandskyddskontroller ligger på 93 procent, men med stora variationer mellan olika kommuner.

En annan del i den förebyggande verksamheten är arbetet för ett stärkt brandskydd hos särskilt riskutsatta. 70 procent av organisationerna har särskilda samarbeten för det, och myndigheten ser behov av att fler gör mer för ett stärkt brandskydd.

De tränas för att möta krigets

■ Räddningstjänsten ska hantera nya och mer komplexa hot

GÖTEBORG

Runt om i landet rustar den kommunala räddningstjänsten för situationer som var helt orealistiska för bara några år sedan — med illviljiga bakhåll, utspridda granater och hot från livsfarliga drönare i det traditionella uppdraget.

■ – Vad har vi för utrustning, har vi splitterskydd?

Grupp 2 har precis anlänt till en fiktiv trafikolycka på Karholmens övningsfält nära Torslanda i Göteborg. Känslan av försommars är påtaglig bland maskrosor och fågelkvitter på området som en gång tillhörde den nedlagda flygplatsen intill. En mild bris blåser och det känns i luften att havet breder ut sig i närheten.

Men kontrasten är stark — de olika scenarion som tränas här bland utbrända fordon, betongblock och containrar är allt annat än idylliska. I övningsyfte har räddningstjänstens ”vanliga” utmaningar försetts med nya och livsfarliga komponenter som personalen tvingas hantera.

Exempelvis har trafikolyckan som Grupp 2 just ska ta sig an råkat ske på en plats där det finns synlig OXA, oexploderad ammunition som blivit kvar efter ett angrepp i området för några veckor sedan. När räddningstjänsten anländer sitter en skadad person kvar i det krockade fordonet och styrkan måste överväga hur den ska agera.

– Under höjd beredskap ska vi utföra våra vanliga uppgifter vid exempelvis en villabrand, men för att ta oss fram dit behöver vi lära oss det här — så att vi inte smäller i luften. Ganska mycket av det som flyger över landsgränsen i krig fungerar inte utan blir liggande kvar, förklarar Daniel Källén som är lärare hos Räddningstjänsten Storgöteborg dit han återvände i höstas efter en tid som chef inom socialtjänsten.

Nu arbetar han med den omfattande utbildningsverksamhet som pågår i förbundet, exempelvis kring det nya RUHB-konceptet, räddningstjänst under höjd beredskap.

– Vi måste lära oss att hitta det onormala i den norma-

Sprängmedel på den fiktiva olycksplatsen innebär ett nytt och farligt riskmoment där svåra beslut måste fattas under press. Ett misstag kan få ödesdigra konsekvenser.

RUHB-utbildningen genomförs mot en bakgrund av illvilja som är ny för svensk räddningstjänst. Hoten kan vara fysiska på marken men också komma från luften.

Magnus Rikkinen, utbildningsresurs som förmedlar den utbildning Myndigheten för civilt försvar har tagit fram.

Madelein Larsson, vakthavande befäl på ledningscentralen.

Daniel Källén, lärare Räddningstjänsten Storgöteborg.

la miljön. Ett angrepp mot Göteborgs hamn med exempelvis klusterammunition och konsekvensen brand kommer att ställa stora krav på hur vi tar oss fram till olycksplatsen. Det kommer att vara stora områden som vi har svårt att röra oss i. Riskerna med stora bränder där dessutom explosiva hot finns i området blir mångt större och mer komplexa än vad vi är vana vid i fredstid, förklarar han.

Det finns en ännu mörkare sida av krig, som det pratas om på Karholmens övningsfält. Riskerna för att behöva skyla sig för aggressiva drönare i luften och de cyniska metoder där ett första anfall lockar fram ambulans- och räddningspersonal — som därefter blir föremål för ett andra angrepp.

Plötsligt blåser gråvit rök

Gemensam bas
”Man kan slå ihop folk och skapa förmåga fast de utbildats hos olika räddningstjänster i landet.”

Magnus Rikkinen

in från ett av övningsmomenten som förlagts till en rostfärgad och hårt bränd metallkonstruktion med stegar och rör som ska påminna om en oljedepå. Här kommer den uttryckande styrkan att möta en hemmagjord bomb, tillverkad av en plastdunk och en mobiltelefon. Ytterligare ett nytt och illvilligt hot, kanske utplacerat av en sabotagegrupp.

– Detta är den största utmaningen för räddningstjänsten, säger Magnus Rikkinen som har en lång bakgrund inom Räddningstjänsten Storgöteborg.

– Allt annat har vi koll på men det är så mycket nytt och vi har inte all kunskap och alla resurser vi behöver.

Han är en av de så kallade utbildningsresurser runt om i landet som ska förmedla den plan med fyra fokusområden som utformats av Myndigheten för civilt försvar för att höja förmågan hos landets räddningstjänster. Den ska nu om sättas i praktiken för att skapa en gemensam baskunskap, även om utbildningen kan genomföras med lite varierande utformning beroende på lokala förutsättningar i de olika länen.

Hitta det onormala
”Vi måste lära oss att hitta det onormala i den normala miljön.”

Daniel Källén

– Jag var nyligen i Skövde tillsammans med personal från andra delar av landet och det var skitkul att se hur de löste detta tillsammans på plats. Att utbildningen i ammunitioner och minhantering vi bedriver faktiskt fungerar — man kan slå ihop folk och skapa förmåga fast de utbildats hos olika räddningstjänster i landet.

De flesta som övas är förstås rutinerade medarbetare med många verkliga upplevelser i bagaget, men under det inledande teoretiska utbildnings-

krav: "Så mycket är nytt"

Försiktigt, noga och kraftfullt. Nu ska landets räddningstjänster rustas för att klara sina uppgifter under krig. Karholmens övningsfält i Torstlanda är en av de platser där styrkorna blir ännu starkare.

FOTO: JOHAN WANGSTRÖM

steget om krigets effekter blev reaktionerna ändå starka, berättar Magnus Rikkinen.

– Det är den här omställningen. När vi jobbar som vanligt gör vi allt för att alla ska överleva. Nu kan man hamna i en situation där någon bestämmer att en oljecistern är viktigare för Sverige än en sommarstuga och liv. Det är tuffa beslut.

I Göteborg inleddes de praktiska övningarna i ammunitionsoch minhantering i februari och man kommer att arbeta med detta steg hela 2026 och samtidigt utbilda instruktörer för nästa års moment.

Magnus Rikkinen hoppas att utbildningen kommer att fördjupas framöver, kanske med ny skyddsutrustning och nya metoder som utvecklas. En stor fråga för rustningen av den

Tuffa beslut

"Nu kan man hamna i en situation där någon bestämmer att en oljecistern är viktigare för Sverige än en sommarstuga och liv."

Magnus Rikkinen

svenska räddningstjänsten är vem som ska styra, menar han.

– Det finns väldigt många duktiga människor på olika nivåer som arbetar med detta nu, men jag ser att vi skulle behöva samordna mer i utförandet så att kommunerna är mer kompatibla med varandra – det behöver vara mer enhetligt, precis som detta är.

De övande grupperna cirkulerar över fältet och larmutropen om olika incidenter kommuniceras via radio. Det är allvar i luften. Att vissa medarbetare åker minibuss och knappast är klädda för skarp insats minskar förstas autenticiteten i övningarna, men här är det tankesättet som ska tränas och förändras – hos alla i operativ tjänst inom RSG.

– Jättenyttigt, säger Madelein Larsson som är vakthavande befäl på ledningscentralen i Göteborg och får samma basutbildning som den personal hon vanligtvis dirigerar på håll.

– Jag har fått lite koll på vad jag kan komma att skicka ut styrkorna på. Det är jättesvårt, jättesvårt. Vilka beslut man måste ta!

JOHAN WANGSTRÖM

FAKTA

Räddningstjänst under höjd beredskap

■ Räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) bygger på bestämmelser i lagen om skydd mot olyckor (LSO) och har utvecklats vidare efter att totalförsvarsplaneringen återupptogs 2015.

■ Nu ska kommunal räddningstjänsts förmåga att klara krig byggas upp genom exempelvis planering, övning och materiel men också nya resurser.

■ Staten (Myndigheten för civilt försvar) ansvarar för utbildning, att ta fram och utbilda regionala instruktörer samt finansiering, medan kommunerna organiserar och genomför utbildningen.

■ Cirka 3 000 medarbetare förstärker RUHB-verksamheten fram till 2028 genom att tidigare

räddningstjänstpersonal kallas in för två veckors repetitionsutbildning.

■ Enligt planerna ska civilpliktsutbildning via mönstring införas hösten 2027 med målsättningen att cirka 9 000 civilpliktiga ska ha utbildats fram till år 2035.

■ Fram till och med 2028 ska kommunal räddningstjänst utbildas i:

- Räddningsarbete i rasmassor (sök och räddning)
- ammunition och minhantering
- kemiska, biologiska och radiologiska hot (farliga ämnen)
- Första hjälpen i krig
- Hur samhället fungerar i krig (Mindset – krigets kontext).

Hur stekhällarna och den övriga materielen funkade testades på den välbesökta kick-offen.

FOTO: VÄSTERÅS STAD

Johan Ahlström, riskingenjör på Västerås stad, och kommunalrådet Monica Stolpe Nordin (C).

Utdelningen av materielen skedde vid en kick-off på Rytterne hembygdsgård, hemvist för en av de deltagande föreningarna.

Storsatsning på trygghet på landet

Det var långt mellan trygghetspunkterna på landsbygden i Västerås. För långt tyckte kommunen som gjorde en mångmiljonsatsning på att stärka beredskapen.

Tillsammans med lokala föreningar har man nu skapat tolv nya, välutrustade trygghetspunkter på landet.

■ Västerås hade fram till april 27 trygghetspunkter, mestadels i skolor. Men de låg i tätorten. Ute på landsbygden fanns det stora vita fläckar på kartan.

Då gick politikerna in och satsade 10 miljoner kronor på att utrusta nya trygghetspunkter på landsbygden.

Kommunen bjöd in till ett samarbete med lokala föreningar, företrädesvis bygdegårds- och hembygdsföreningar, men även en golfklubb finns bland föreningarna som ville vara med.

Responsen från föreningarna blev överväldigande.

– De var väldigt positiva, säger Johan Ahlström, riskingen-

jör på Västerås stad.

Föreningarna kallades till ett möte vilket resulterade i en fullsatt samlingslokal.

– Vi presenterade vad vi ville göra, vad vi kan ställa upp med och vilka förväntningar vi har på dem.

Responsen var enbart positiv, säger Johan Ahlström.

– De sa ungefär ”Får vi hjälp med allt det här, så enkelt?”.

Materielen föreningarna får – gratis – till sina lokaler är ett stort elverk, ett kommunikationsradiosystem, en powerbank modell större, en Starlink-enhet med router, solceller, nödmat, stekhällar, gasolflaskor, vevradio, hjärtstartare, kokpall, sjukvårdsväska, nödtoiletter, lampor och skyltmaterial. Med mera.

Föreningarna har skrivit på ett samverkansavtal där deras ansvar bland annat är att se till att det finns en larmlista med utpekade personer som ska vara först på plats i deras hembygdsgård vid en kris.

De förbinder sig också att

”motionera” utrustningen i vardagen så att de håller igång kunskapen om hur man använder den i en krissituation.

– Det här ska de använda så det kommer till nytta, vid middsommarfiranden, julmarknader, årsmöten med mera.

Utdelningen av materielen skedde en kväll i april, vid en kick-off på Rytterne hembygdsgård, hemvist för en av de deltagande föreningarna.

90 personer från olika organisationer kom till hembygdsgården för att gå igenom rutiner och träna på utrustningen. Ett tiotal personer från ansvarig enhet på kommunen bemannade stationerna och visade hur man använder materielen.

Med den här utrustningen kan bygdegårdarna fungera som trygghetspunkter dit man kan komma för att få bland annat värme, vatten, internet, möjlighet att ladda mobilen och kriskommunikation via radio.

Föreningarna kommer dess-

utom att få utbildning i HLR, första hjälpen, psykologisk första hjälpen med mera via kommunen.

Det var stort engagemang från deltagarna, berättar ansvariga för kickoffen. Engagemanget från föreningarna går inte att ta miste på.

Peter Ovrin, ordförande i Rytterne hembygdsförening som alltså var värd för kickoffen, säger att det var självklart att ta den här chansen att bygga upp en trygghetspunkt i hembygdsgården

– Om det uppstår en kris, och det behöver inte vara fullskalig invasion, det kan vara ett stort strömavbrott eller en stor brand – vi hade ju den stora skogsbranden i Västmanland 2014 – så behövs en punkt där man kan samlas, få information och man kan få en bit mat.

Peter Ovrin

– Man får en trygghet. Med kommunikationsradion kan vi under en kris hålla oss uppkopplade med Västerås stad. Vi får information och kan delge den på trygghetspunkten på ett strukturerat och korrekt sätt.

Att hembygdsgården blir den trygga punkten i socknen är naturligt, säger han.

– Vi är en aktiv hembygdsförening. Här har vi julmarknad, nationaldagsfirande, midsommarfirande – det är en naturlig punkt för engagemang.

■ **Vad tycker du om att kommunen satsar 10 miljoner på det här?**

– Jag måste säga att det har varit bra drag under galoscher-na från kommunens sida. Mer handling än ord. Men det bygger på engagemang från alla.

■ **Känns det bra vara en av de som bidrar till beredskapen i hembygden?**

– Ja, alla i bygden ska veta vad det här är och vad syftet är.

JONAS KLINT

Fortsatt uniformer i Pride

Poliser får inte längre bära uniform i Pridefestivaler om de inte är i tjänst.

Inom räddningstjänsten är det upp till varje arbetsgivare.

– Vi måste fortsätta visa vikten av att vi står upp för allas lika värde, säger Johan Szymanski, räddningschef i Uppsala.

Polismyndigheten har skärpt sina regler för när uniform får användas. Inriktningen är att den i huvudsak bärs i tjänst, inte i politiska sammanhang eller på sociala medier. Konsekvensen blir därmed att lediga poliser inte får använda uniformen i exempelvis Pridetåget.

När det kommer till den kommunala räddningstjänsten är det upp till varje arbetsgivare att avgöra frågan.

Det gör det svårt att ge ett entydigt svar på hur uniformsfrågan hanteras, men vare sig Johan Szymanski på Uppsala brandförsvaret eller Lars Anderman, brandingenjör på Myndigheten för civilt försvar, har hört att det skulle förbjudas av någon arbetsgivare.

– En del deltar i Pride på sin fritid och andra i tjänst. En del inom sitt primära ordinarie geografiska område och andra utanför. Det som förpliktar är vad du gör under tiden du bär din uniform. I Polisens fall så handlar det, som jag har uppfattat det, bland annat om att de är tvingade att ingripa och fullgöra sina skyldigheter än tydligare om de är i uniform, säger Lars Anderman.

Johan Szymanski kan se Po-

Det är upp till varje arbetsgivare att avgöra om den kommunala räddningstjänsten får delta i Pride i uniform. Så här brukar det se ut i Stockholm Pride.

FOTO: ANNIKA LINDQVIST

lismyndighetens beslut ur två perspektiv.

– Att begränsa möjligheten att nyttja uniformen för privata ändamål, såsom att verka på sociala medier eller utöva politiska påtryckningar i personvalskampanjer och dylikt, är positivt. Uniformen tillhör myndigheten och ska användas på ett sätt som inger förtroende och objektivitet.

Med det sagt anser han att Pridefestivalen snarare stärker förtroendet. Han tycker det är

ledsamt att rikspolischefen tolkar paraden som politisk.

– Det är tvärt emot tanken med paraden. Att visa att även Polismyndigheten värdesätter människors lika värde genom att möjliggöra deltagande i uniform har varit viktigt.

Han hoppas och tror att kommunal räddningstjänst fortsätter att delta i paraden med uniform.

– En räddningstjänst för alla är långt ifrån självklart, i allt

från mångfald kopplat till etnisk bakgrund, sexuell läggning och kön. Därför måste vi fortsätta visa vikten av att vi står upp för allas lika värde, att vi inte politiserar paraden och att vi är en räddningstjänst för alla.

Varje år deltar Myndigheten för civilt försvar i Stockholm Pride – Nordens största Pridefirande – tillsammans med räddningstjänsten. Det är en del av myndighetens likabehandlingsarbete.

Totalt brukar mellan 60 och

70 representanter för myndigheten och räddningstjänsterna samlas på en brandstation i Storstockholm och sedan delta tillsammans i festivalen. I år kommer Johan Szymanski att prata på nämnda samling.

Stockholm Pride äger rum lördagen den 1 augusti.

MARIA NORELL

ENKÄT

Kommer ni tillåta uniform i Pride? Varför/varför inte?

Mattias Larsson
Räddningschef Arvika, Eda, Säffle

– Som det ser ut nu – ja. Pride har historiskt betraktats som en manifestation för allas lika värde såsom en mänsklig rättighet och därmed inte som ett politiskt ställningstagande.

Martin Öhrstedt
Förbundsledare/räddningschef Brandkåren Attunda

– Ja, vi tillåter uniform för de som önskar ha det. Jag ser att det är en dag för allas lika värde och det är något som Brandkåren Attunda står bakom.

Anna Abrahamsson
Kommunikationschef Räddningstjänsten Syd

– Det är viktigt att det finns en medvetenhet om att man alltid kan uppfattas som en representant för Räddningstjänsten Syd när man har larmställ. Med det sagt kommer vi att fortsätta delta i Pride i våra uniformer, för oss är det ett sätt att visa att vi är en räddningstjänst för alla.

Andreas Leandersson
Förbundsledare Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund

– På Södra Älvsborgs Räddningstjänstförbund, SÄRF, har vi historiskt sett medverkat i uniform i Pride och kommer så även att göra i år då vårt deltagande sker på arbetstid.

Mats Sundbom
Förbundsledare Räddningstjänsten Jämtland

– Vi kommer delta i Östersund och Åre Pride. För oss är deltagandet en del i ett bredare arbete kring inkludering och förtroende. Räddningstjänsten finns till för alla som bor eller vistas i vårt område. Vi väljer att delta i uniform så att vårt ställningstagande blir tydligt och synligt.

PERSONLIGT · En brandchef kan väl inte vara gay?

Så tänkte Johan Szymanski länge om sig själv.

För tre år sedan bestämde han sig för att komma ut.

– Om inte jag vågar vara en förebild, vem ska då våga vara det?

Brandchefen redo att vara en förebild

En solig dag på Pridefestivalen 2023. Johan Szymanski, då regional insatsledare på Johannes brandstation i Stockholm, viftar med regnbågsflaggor och dansar fram på gatorna iklädd branduniform, tillsammans med andra representanter från räddningstjänsten.

Vid sin sida har han en person som kollegorna inte känner igen.

– Det här är Daniel, min pojkvän.

Numera säger han frasen med lätthet, men den där första gången på Pride var det med en blandning av stolthet och nervositet.

Resan dit hade varit lång och full av förnekelse, mycket på grund av djupt rotade normer inom räddningstjänsten.

– Jag har vetat sedan gymnasiet att jag gillar killar. Men jag ville inte vara annorlunda. I min värld kunde inte en brandchef eller ett brandbefäl vara gay, det bara var så. Om jag jobbat med något annat inom kommunen hade det nog inte haft samma betydelse, men nu kändes det inte ens som ett alternativ, berättar Johan Szymanski, i dag brandchef och förvaltningsdirektör på Uppsala brandförsvaret.

Så han hade flickvänner, skrattade åt sexistiska skämt, tänkte att homosexualiteten nog skulle gå över om han inte låtsades om den.

I tio år jobbade Johan i Dalarna, bland annat som räddningschef och förbundsdirektör. Han var Sveriges yngsta brandchef och uppnådde något av en hjältestatus vid de stora skogsbranderna 2018, när han tog beslut om att bomba eldhärden på ett skjutfält i Älvdalens kommun med ett Jas Gripen-plan.

Han blev därefter utsedd till Årets svensk av tidningen Fokus, läste sedan till polis parallellt med jobbet för att utveckla sin kompetens.

Ändå kände han hela tiden att det fanns något kvar att bevisa, även efter flytten till huvudstaden 2020.

– Det bor fler människor i Stockholm, det borde vara lättare att komma ut. Flytten var delvis kopplad till det. Men jag vågade ändå inte. Jag tänkte ”här kommer jag från landet” och kände att jag hade mer att bevisa innan det var aktuellt.

På Johannes brandstation hanterade han många komplexa och framgångsrika insatser, bland annat sprängningar. Men det var två an-

dra händelser som till slut fick honom att våga ta klivet ut, 38 år gammal.

Den första var mötet med en ledningsoperatör som var öppet homosexuell, vilket fick Johan att inse att det kanske inte alls behövde utgöra ett hinder.

Den andra var att han träffade partnern Daniel.

– Då blev det nödvändigt att leva ett vanligt samboliv, jag kunde inte ha ett slags sidoliv med honom.

Först berättade han för familjen, som reagerade på bästa tänkbara sätt. Många av kollegorna fick veta i samband med redan nämnda Pridefestival för tre år sedan, där han introducerade Daniel på samma naturliga sätt som andra presenterar flickvänner och fruar.

– Den första jag presenterade honom för var en av de äldsta vakthavande brandingenjörerna i Stockholm. Han utbrast ”gud vad roligt” och skjutsade sedan ner oss till paraden.

Johan beskriver att det var som att dra ur en propp. Han undrade varför han hade väntat så länge.

– Plötsligt kände jag mig stolt över att ha en pojkvän!

Några negativa reaktioner har han inte stött på i jobbet. Tvärtom upplever han stödet från kollegorna som fantastiskt, även från de forna arbetskamraterna i Dalarna. Kanske hade det gått bra att komma ut redan under den tiden?

– Jag har funderat på om acceptansen skulle ha blivit lika stor även om jag inte hade ”bevisat” mig ordentligt innan. Det får jag förstås aldrig veta, men jag hoppas att det är så och att andra vågar vara mer öppna i dag.

Samtidigt lägger han till att han knappt känner till några andra homosexuella inom räddningstjänsten.

– Och det är klart att av 16 000 brandmän så måste det finnas fler!

Därför känner Johan Szymanski ett ansvar att vara en förebild, något han tror är enda vägen framåt för en mer inkluderande räddningstjänst.

– Det är viktigt att visa att det är okej och accepterat, att det går lika bra att vara gay inom brandförsvaret som någon annanstans. Jag vill vara ett stöd för andra, oavsett om det är direkt

Johan Szymanski och sambon Daniel på 2024 års Stockholm Pride. Det var i par-

Få är öppet gay
”Och det är klart att av 16 000 brandmän så måste det finnas fler!”

Johan Szymanski,
brandchef

eller indirekt. Om inte jag vågar vara en förebild, vem ska då våga vara det, frågar han retoriskt och med eftertryck.

Under sina 22 år inom räddningstjänsten upplever Johan Szymanski att kulturen har blivit betydligt bättre. I början av karriären var den sexistiska jargongen påtaglig, särskilt i brandbilen. Han nämner opassande skämt, ”kolla vilken snygg tjej” och många som var ifrågasättande och negativa till kvinnor inom yrket. Självt blev han ett proffs på att spela med.

– Den typen av jargong eller kultur är naturligtvis negativ för kvinnorna som också är en underrepresenterad grupp inom brandförsvaret, men den blev även negativ för mig och säkert många andra. Att jag skrattade och höll med gjorde att det blev ännu svårare att försö-

ledaren året innan som brandchefen för första gången kom ut för kollegorna.

FOTO: JONAS NORÉN

ka acceptera att jag inte var som alla andra.

■ **I stället bidrog du till en kultur du inte gillade?**

– Ja, det tror jag. Det var ett sätt för mig att skydda och gömma mig på, även om jag förstås utifrån mitt chefsansvar försökte begränsa den kulturen i och med Metoo-rörelsen och allt annat. Vi blev ju klokare, men från att jag blev brandman och framåt har jag absolut bidragit till den kulturen på olika sätt.

Han säger att det fortfarande förekommer uttryck som "bra jobbat, grabbar" trots kvinnor i arbetslaget och så vidare, och att det är viktigt att våga ta i frågorna som rör genusperspektiv, jämställdhet och mångfald.

För räddningstjänsten är det dessutom en överlevnadsfråga att kunna attrahera och rekrytera personal från en bredare bas än den vi-

te, store, starke heteromannen i 30-årsåldern som fortfarande är normen för en brandman.

– Kanske finns det någon i din arbetsgrupp som inte vågar berätta vem han eller hon gillar? För varje person som vågar bryta normen, är det ett steg närmare till att göra det självklart. Ingen ska behöva känna skuld och skam för att de är annorlunda, det hoppas jag bidra till.

Som brandchef brukar Johan Szymanski ta emot alla nya brandmän och lia-elever (praktikanter) som kommer till Uppsala. Vid ett tillfälle ställde en av de nya killarna en ledande fråga om mångfald och jämställdhet.

– Jag svarade att "det är fortfarande väldigt låg procent som är homosexuella och få som är öppna, och andelen kvinnor är låg – men jag själv lever med en man så det finns ändå exem-

pel". Då sa han "skönt att veta att det är accepterat här" och berättade att han också var gay.

I dag beskriver sig Johan som gladare och pig-gare än den version av honom som gick runt i en lögn.

■ **Har yrkesmannen Johan Szymanski något kvar att bevisa?**

Han funderar en stund.

– Absolut inte på samma sätt, där känner jag mig väldigt trygg i min operativa förmåga som vakthavande räddningschef. Men självklart finns det andra situationer i yrkeslivet där jag kan ha den känslan, vilket nog inte är något negativt. Att tro att man redan kan allt och är bäst från början är sällan en framgångsrik inställning.

MARIA NORELL

**Vill bidra
"Ingen ska
behöva kän-
na skuld och
skam för att de
är annorlun-
da, det hoppas
jag kunna bidra
till."**

Johan Szymanski,
brandchef

TJUGOFYRAX

Hon ska skapa förutsättningar för en stark räddningstjänst

I mitten av april tillträdde Hewan Temesghen som ny vd för Föreningen Sveriges Räddningstjänster (FSR), en branschorganisation som samlar landets räddningstjänster.

I rollen kommer hon att arbeta nära styrelse och medlemmar för att stärka samverkan och utveckla räddningstjänstens gemensamma röst i centrala samhällsfrågor.

– Jag är stolt över att få leda FSR i en tid där uppdraget är viktigare än någonsin. Vi behöver både hantera dagens utmaningar och samtidigt skapa förutsättningar för en stark räddningstjänst i framtiden, säger Hewan Temesghen.

Hon har bred erfarenhet från både offentlig och ideell sektor, bland annat som generalsekretär för Fairtrade Sverige och Sverigechef för Human Practice Foundation. Den sistnämnda arbetar internationellt med att bekämpa fattigdom genom att stärka utbildning och framtidsmöjligheter för barn och unga.

– Det jag tar med mig är framför allt erfarenheten av att skapa riktning och kraft i komplexa miljöer, att samla olika perspektiv, bygga förtroende och omsätta engagemang till konkreta resultat. I en tid där kraven på samverkan och gemensam förmåga ökar ser jag det som direkt relevant. Jag vill bidra till att ytterligare stärka Föreningen Sveriges Räddningstjänster som en samlade kraft och en tydlig röst med fokus på det som ger verklig effekt för medlemmarna.

Hewan Temesghen är ny vd för branschorganisationen Föreningen Sveriges Räddningstjänster (FSR).

FOTO: FSR

Viktigt uppdrag
”Jag är stolt över att få leda FSR i en tid där uppdraget är viktigare än någonsin.”

Hewan Temesghen, FSR

Det hon ser mest fram emot med uppdraget är att få komma ut i verksamheterna och

möta räddningstjänster runt om i Sverige – för att förstå deras vardag, deras utmaningar och vad som faktiskt gör skillnad.

– Men jag ser också fram emot att tillsammans med medlemmarna utveckla FSR i en tid där behoven av samverkan, beredskap och gemensam riktning blir allt tydligare. För mig handlar det här uppdraget ytterst om hur vi stärker vår gemensamma förmåga och

därigenom bidrar till människors trygghet i ett allt mer komplext samhälle och en omvärld i förändring. Det är ett arbete jag ser fram emot att göra tillsammans med medlemmarna och samarbetspartners.

Rekryteringen av Hewan Temesghen sker i en tid då svensk räddningstjänst står inför flera utmaningar, bland annat kompetensförsörjning, ett ökat antal klimatrelaterade insatser

och en stärkt roll inom det civila försvaret.

– Hennes erfarenhet av strategiskt ledarskap och samverkan lokalt såväl som nationellt och internationellt blir ett viktigt bidrag i det arbetet. Tillsammans ska vi skapa goda förutsättningar för att fortsätta utveckla FSR och därmed svensk räddningstjänst, säger FSR:s ordförande Tora Åström.

MARIA NORELL

Värmländska Epa-ungdomar – en HLR-resurs

■ Värmländska Hammarö kommun har fått sex nya livräddare i form av motorburna ungdomar.

Räddningstjänsten Karlstadsregionen höll under våren en utbildning i hjärt-

Utbildningen ägde rum på en fritidsgård där ungdomarna bland annat fick öva HLR på dockor.

FOTO: RÄDDNINGSTJÄNSTEN

lungträning (HLR) och första hjälpen för ungdomar med Epa, A-traktor, mopedbil eller moped.

– Anledningen till att vi riktar en sådan här utbildning mot just Epa-ungdomar är för att de är ute och rör sig mycket runt om i kommunen och kan vara först vid en händelse, säger Monika Nyqvist, säkerhetskoordinator och instruktör på räddningstjänsten.

Utbildningen ägde rum på en fritidsgård där ungdomarna fick öva HLR på dockor. De övade även olika scenarier där de fick larma, starta HLR, hämta hjärtstartare och följa instruktionerna samt möta upp ambulansen.

Med sig hem fick ungdomarna kompetenskort och en wunderbaum formad som ett hjärta med jordgubbsdoft och texten ”Jag kan HLR”.

De är redo att åka ut i värld

■ Nödbostäder med hög standard för över 1000 personer ny EU-resurs

KRISTINEHAMN

EU:s beredskap att ge skydd åt människor som förlorat sina hem ökar.

Med det svenska projektet Resceu Shelter SE är det möjligt att snabbt sätta upp tillfälligt boende för över 1000 personer – med ovanligt hög boendestandard.

■ De ser inte mycket ut för världen när de kommer i platta lådor i containrar.

Men när skickliga händer har monterat upp dem är modulerna moderna nödbostäder av ovanligt hög standard. I den färdiga campen finns bostäder, vatten, toalett, dusch, värme, el med mera – för som mest 1050 personer. Resursen har även utrustning för vattenrening.

Sverige är ett av sju länder som ingår i det EU-finansierade projektet Resceu Shelter. Den svenska resursen består av över 200 bostadsmoduler med plats för fem personer var. De förvaras vid Myndigheten för civilt försvars lager i Kristinehamn.

Resursen förstärker beredskapen vid kris eller krig med bostäder som inte bara är tak över huvudet. Här har man sett till att bostäderna ska kunna användas under en längre tid, och erbjuda ett boende som ska kännas som riktiga hem, och fungera även för barnfamiljer, äldre och personer med funktionsvariation.

Ansvarig chef för projektet, Nils Vaernholt från Myndigheten för civilt försvar, är stolt över den nya förmågan, som ska vara helt klar att kunna tas i bruk från den 1 oktober.

– Vi bidrar till en faktisk effekt där vi kan hjälpa människor som är i nöd på riktigt.

Resursen bemannas av personer som har sökt dit frivilligt. Vid en insats blir de tillfälligt anställda av Myndigheten för civilt försvar, och de behöver alltså lämna sina vanliga jobb och familj för att åka ut i världen och hjälpa människor i nöd.

Nils Vaernholt säger att det har varit lätt att få tag på frivilliga som sökt till att ingå i resursbasen.

– Det är ett mycket stort engagemang. Vi har 70 personer i den här resursen, men det var

Nödbostäderna ger EU ett rejält tillskott när det gäller förmågan att ge nödställda människor ett tillfälligt hem. Personerna som är utvalda att på att sätta upp bostadsmodulerna.

över 250 som var intresserade. Det visar att det finns en vilja att bidra.

En av de frivilliga är Sema Panboon, till vardags fastighetsskötare i Skellefteå. Han har stor erfarenhet av internationella insatser. Hans första var 2005 efter den stora tsunamin i Indiska oceanen. Nu fungerar han som instruktör. När det var övning på modulerna i Kristinehamn i maj, var han på plats och lärde ut hur man monterar bostadsmoduler och övrig utrustning i campen.

Lugnt och metodiskt lotsade han kursdeltagarna genom de olika momenten.

– Vi har det bra i Sverige och då känns det bra att få hjälpa till när det händer en stor katastrof, säger han.

En annan frivillig är Ulrika Tode, som under övningen körde truck. Med hjälp av den lyfte hon upp modulerna i luften, och när det sker vecklar väggarna ut sig själva genom en sinnrik konstruktion.

Hon tycker att det känns bra att kunna vara med och hjälpa människor i nöd. Hon jobbar på

kontor i det civila, men har ändå erfarenhet av att köra truck.

– Jag gör det på båtklubben hemma i Stockholm, men den vi använder där är betydligt större än den här.

Rebecca Aro-Meyer på Myndigheten för civilt försvar är projektledare.

Hon säger att den svenska delen av projektet har utvecklats i nära dialog med EU, för att de olika ländernas projekt ska komplettera varandra.

– Vi bygger tillsammans upp förmågan att hjälpa människor

som har förlorat sina hem. I och med det här projektet kan vi hjälpa människan direkt på plats där det behövs i den yttersta krisen.

Den här typen av EU-samarbete är viktigt menar hon, för nödbostäder av det här slaget, framtagna för de värsta kriserna, kan inte varje land ha för sig.

– I stället bygger vi upp en förmåga att hjälpa varandra kollektivt.

Hon säger att bostäderna är framtagna specifikt för behov som finns i Europa. Till exempel har bostadsmodulerna både

den och hjälpa

Ulrika Tode hade en viktig roll under övningen, att lyfta upp modulerna med sin truck. Vid lyftet vecklade modulernas väggar ut sig automatiskt.

Den här gången var det ett övningsområde i Kristinehamn. Nästa gång kanske det är ett katastrofområde någonstans ute i Europa.

Rebecca Aro-Meyer och Nils Vaernholt är projektledare respektive projektägare på Myndigheten för civilt försvar.

Två moduler kopplas ihop till en.

Sema Panboon, Skellefteå, var instruktör på övningen.

ingå i insatspersonalen fick i maj öva

FOTO: JONAS KLINT

värme och AC, så att de kan användas i alla klimat.

– De är tänkta att passa alla, både äldre och barnfamiljer. Minst 15 procent av allt är också tillgänglighetsanpassat med exempelvis ramper. Vi har olika typer av toaletter, duschar och skötbäddar till barn.

– Vi har också inredning som vi skickar med nödbostäderna, som barnstolar. Det finns till och med hundbajspåsar, för vi vet att människor på flykt vill ha med sina husdjur. Det är en viktig del av tryggheten.

JONAS KLINT

Starkare skydd för personer med funktionsnedsättning

Blir det krig riskerar personer med funktionsnedsättning att drabbas extra hårt.

Därför har regeringen vidtagit åtgärder för att öka tillgängligheten i landets skyddsrum.

■ Myndigheten för civilt försvar fick i april ett nytt uppdrag av regeringen för att öka skyddet för personer med funktionsnedsättning i händelse av kris eller krig. Myndigheten ska kartlägga tillgängligheten i landets skyddsrum och ta fram ett metodstöd för kommuner och regioner.

– I händelse av en kris eller ett krigsscenario så riskerar personer med funktionsnedsättningar att drabbas extra hårt. Ett starkt civilt försvar förutsätter att den som har behov av stöd ska kunna få det, också i ett sådant scenario. Nu tar vi ett viktigt steg för att stärka deras trygghet, säger Carl-Oskar Bohlin (M), minister för civilt försvar.

Myndigheten för civilt försvar har fått i uppdrag att analysera vad tillgänglighet innebär i sammanhanget, och ska ha särskilt fokus på skyddsrum, skyddade utrymmen samt utrymning och inkvartering.

Med utgångspunkt i analysen ska myndigheten sedan ta fram underlag som ska användas när skyddsrummens tillgänglighetsanpassning kontrolleras. Myndigheten ska också utveckla ett metodstöd som ska innehålla råd, vägledning och praktiska exempel på hur kommuner och regioner kan säkerställa att personer med funktionsnedsättning inkluderas i beredningsplaneringen. I uppdraget ska Myndigheten för civilt försvar samverka med Socialstyrelsen, Myndigheten för delaktighet, Boverket, länsstyrelserna, Sveriges kommuner och regioner samt funktionshindervisorganisationer.

En slutredovisning av hela uppdraget ska lämnas till regeringen senast den 19 mars 2027.

Under 2026 sker det även andra regelförändringar när det gäller skyddsrummen.

En ny lag som ska börja gälla från juni kommer enligt regeringen att stärka civilbefolkningens skydd.

Utsatt grupp

”I händelse av en kris eller ett krigsscenario så riskerar personer med funktionsnedsättningar att drabbas extra hårt.”

Carl-Oskar Bohlin

Huvuddragen i den nya lagen är:

1. Ett nytt skyddsalternativ införs. Erfarenheterna från kriget i Ukraina har visat på behovet av andra ändamålsenliga skyddsalternativ än skyddsrum. Mot denna bakgrund införs så kallade skyddade utrymmen som ett nytt skyddsalternativ.

2. Förstärkt kontroll av skyddsrum. Ägare till byggnader med skyddsrum blir skyldiga att genomföra förenklade kontroller efter föreläggande från myndighet. Regleringen om underhåll och förbättringsåtgärder gällande skyddsrum förtydligas.

3. Tydliga skyldigheter under höjd beredskap. I lagen klargörs att både fastighetsägare och nyttjanderättshavare har ett ansvar att bereda plats och ställa i ordning skyddsrum och skyddade utrymmen under höjd beredskap.

4. Kommunalt informationsansvar. Kommunerna ska ansvara för att informera invånarna om bland annat tillgängliga skyddsalternativ.

En annan nyhet är att ansvaret för kontroll och tillsyn av skyddsrum från och med den 1 juni 2027 överförs från Myndigheten för civilt försvar till länsstyrelserna.

Lagändringen syftar till att intensifiera kontrollverksamheten och stärka befolkningskyddet genom en mer lokal förankring, där länsstyrelserna tar över besiktningar av skyddsrummens funktion och utrustning.

Myndigheten för civilt försvar behåller det övergripande ansvaret, men lämnar det operativa kontrollansvaret.

JONAS KLINT

3D-printning kan säkra produktionen

3D-printning kan spela en avgörande roll för att hålla i gång livsmedels- och dricksvattenproduktionen vid kris och krig.

– Det går att vinna mycket tid genom att 3D-printa reservdelar, säger Susanne Norén, enhetschef vid Livsmedelsverket.

■ Störningar i försörjningskedjor, begränsad transportkapacitet och svårigheter att få fram reservdelar kan leda till att kritisk utrustning står stilla. Det kan snabbt påverka både livsmedels- och dricksvattenförsörjningen.

På uppdrag av Livsmedelsverket har forskningsinstitutet Rise undersökt om additiv tillverkning, det vill säga 3D-printning, kan stärka beredskapen vid kris och krig.

Fokus har varit att analysera i vilken utsträckning tekniken gör det möjligt att tillverka, återskapa eller reparera reservdelar lokalt för att minska ledtider och beroendet av globala leverantörsnätverk.

– Reservdelar är doldisen i tillverkande sektorer. Det är sådant som bara ska finnas tillgängligt men som samtidigt är viktiga delar i maskinparken. Om den där prylen inte finns när den behövs som mest blir det driftstopp i både små och stora processer, säger Annelie Almqvist, utredare vid Myndigheten för civilt försvar som har deltagit i projektet.

– Vi vet också utifrån lärdomar från Ukraina att det är viktigt att begränsa det där stoppet så mycket som möjligt i kritiskt läge, och då gäller det att vara kreativ i hur man löser det.

Exempel på frågeställningar har varit hur lämpliga reservdelar kan identifieras, vilka tidsvinster som är möjliga, vilka material som fungerar för livsmedels- och dricksvattenproduktion samt om det finns hinder i lagstiftningen.

I projektet genomfördes detaljerade studier av fem reservdelar med olika tekniska funktioner. Man 3D-printade vattenfilter, diskmaskinslock och luftningsdysor i plast – där luftningsdysan an-

På uppdrag av Livsmedelsverket har forskningsinstitutet Rise undersökt i vilken utsträckning 3D-printning gör det möjligt att tillverka, återskapa eller reparera reservdelar lokalt för att minska ledtider och beroendet av globala leverantörsnätverk.

FOTO: MELKER DAHLSTRAND

vänds för att blåsa in luftstötter i sandfilter vid vattenrening. Dessutom reparerades och tillverkades knivblad i metall.

– Det vi har sett är att det går att vinna mycket tid genom att 3D-printa reservdelar, säger Susanne Norén, enhetschef vid Livsmedelsverket.

Att få hit en nyproducerad luftningsdysa som tillverkas i USA tar 45 dagar från beställning till leverans. Vattenfiltret som tillverkas i Asien tar 63 dagar.

– Under gynnsamma förutsättningar skulle samma delar kunna levereras på bara fem dagar genom 3D-printning i Sverige. Det kräver dock att företagen redan har identifierat reservdelen som möjlig att printa och att printresurserna som nyttjas är relativt samlokaliserade och sampratade. Annars tar det längre tid – upp till elva dagar – vilket fortfarande är betydligt snabbare än nybeställning från leverantören.

Något som både Susanne Norén och Annelie Almqvist lyfter fram som intressant är

att flera av de reservdelar som skulle kunna vara aktuella att printa också används i annan tillverkande industri. Det öppnar för möjligheten att fler sektorer kan dra nytta av resultaten.

– Det blev väldigt tydligt under projektet att det finns en mängd små nyckelprylar, till exempel pumphus, tätningsringar och ventildelar, som används brett inom olika industrier även om man tillverkar väldigt olika slutprodukter, säger Annelie Almqvist.

Myndigheterna vill nu fortsätta att utforska möjligheterna med 3D-printning som ett sätt att stärka beredskapen, både inom livsmedels- och dricksvattenproduktion och andra områden. Det skulle exempelvis kunna röra sig om avlopp, avfallshantering och jordbruksmaskiner, annan processindustri, arbetsmaskiner samt hälso- och sjukvård.

Samtidigt finns utmaningar. Försörjningskedjorna för materialet till 3D-printning ser ut på samma sätt som de

flesta andra försörjningskedjor, de är med andra ord globala.

– Vi är inte självförsörjande, men det finns tillverkning i Sverige, säger Susanne Norén.

Hon lägger till att kraven dessutom är höga när det kommer till produktionen för just livsmedel och dricksvatten.

– I dag finns få printmaterial som vi säkert vet fungerar i kontakt med livsmedel och dricksvatten, här behövs fler tester. Vi behöver också titta mer på förutsättningar i regelverket. Men om kriget skulle bryta ut i dag kan vi tillverka i de material som redan finns.

Skulle man rent av kunna tänka sig att ha ett beredskapslager av filer och material?

– Projektet visar att det kan vara en intressant möjlighet. Digitala lager är ett utvecklingsområde inom industrin, eftersom lagerhållning är dyrt. Men om man skulle vilja bygga upp 3D-printning som en generell beredskapsförmåga behöver man också se på möjligheterna att lagra material, avslutar Susanne Norén.

MARIA NORELL

Frystorkad mat stärker beredskapen i norr

■ Vid krigsfara eller krig kan det uppstå akuta händelser då staten behöver gå in med stöd för att försörja drabbade med mat. För att samhället ska kunna hantera sådana händelser upphandlar Livsmedelsverket nu färdiglagad frystorkad mat som ska lagras i de fyra nordligaste länen.

– Att stärka livsmedelsberedskapen i de nordligaste länen är viktigt, både på grund av det geografiska läget och för att regionen är viktig i försvaret av Sverige och våra allierade i Nato, säger Christina Nordin, generaldirektör Livsmedelsverket.

Att man valt frystorkad mat beror på att den har lång hållbarhet – upp till 25 år – samt är enkel och flexibel att tillaga.

Målet är att ha de första leveranserna av frystorkad mat på plats innan årets slut.

Upphandlingen görs i samarbete med Myndigheten för civilt försvar, som just nu arbetar med att etablera regionala beredskapslager runt om i landet.

Ökat intresse för att frystorka mat i egen regi

■ Intresset för att frystorka mat i egen regi ökar i svenska kommuner och regioner. Men egen frystorkning är något som kräver omfattande planering, investeringar och uppbyggnad.

För att kommuner och regioner ska kunna fatta rätt beslut för den egna verksamheten har Livsmedelsverket tagit fram ett kunskapsstöd och vägledning om hur frystorkningsprocessen går till och vilka förutsättningar som krävs.

Eftersom den frystorkade maten ska vara ätbar även efter många år behöver processen för att tillverka frystorkad mat vara noga kontrollerad.

– Frystorkad mat kan hålla i många år om tillverkning, förpackning och lagring sköts på rätt sätt. Man behöver ha god livsmedelshygien, välfungerande rutiner och koll på alla steg i processen. På så vis säkerställer vi att maten är både säker och håller bra kvalitet även när den lagras länge, säger Åsa Rosengren, mikrobiolog på Livsmedelsverket, i ett pressmeddelande.

EU:s gemensamma förstärkningsresurser kommer utökas med fler flygplan och helikoptrar. Men det räcker inte för att möta det växande skogsbrandshotet i Europa.

FOTO: JÖRGEN ERICSSON/SAAB AB

EU tar bredare grepp kring det växande skogsbrandshotet

2025 blev den värsta skogsbrandssäsongen som uppmätts i Europa.

För att bättre möta hotet har EU-kommissionen moderniserat sin strategi.

Den fokuserar på mer förebyggande arbete, stärkt beredskap och ett ansvar som sträcker sig långt bortom räddningstjänsten.

De senaste fem åren har Europa drabbats av rekordstora skogsbränder, framför allt i de södra delarna. Förra säsongen brann över en miljon hektar – den högsta siffran sedan mätningarna startade 2006.

– Det är inte nödvändigtvis fler bränder, utan fler som blir extremt stora, intensiva och svåra att stoppa – även med stora resurser, säger Jenny Sander, handläggare inom skogsbrand på Myndigheten för civilt försvar.

Orsakerna är flera. Klimatförändringar spelar en avgörande roll, liksom samhällsutvecklingen. När människor flyttar från landsbygden växer marker igen med buskar och träd som ofta är mycket eldfängda. Det innebär att mäng-

den bränsle ökar i närheten av samhällen, vilket i sin tur förvärrar konsekvenserna när det börjar brinna.

Att återskapa Europas natur lyfts därför fram som en nyckelåtgärd.

– Dokumentet är inte styrande, utan ett sätt för kommissionen att tydligt signalera vad man anser vara viktigt, säger Jenny Sander och tillägger att lösningarna måste anpassas efter varje lands förutsättningar.

Strategin pekar ut både vilka områden EU-kommissionen ska prioritera och vad medlemsländerna själva behöver arbeta med. Bland annat ska EU:s gemensamma förstärkningsresurser utökas med tolv flygplan och fem helikoptrar. Men det räcker inte för att lösa problemet.

– En grundbult i dokumentet är att skogsbränder inte bara är en räddningstjänstfråga. Det krävs ett bredare grepp. Vi behöver inte bara titta på responsen när det brinner, utan också på förebyggande åtgärder, beredskapen och att involvera både allmänhet och besluts-

fattare på alla nivåer – från lokalt till nationellt och internationellt.

En central del är att integrera skogsbrandsrisken i samhällsplaneringen.

– Vi måste arbeta för att åtgärder som kan minska konsekvenser av vegetationsbränder vävs in i andra myndigheters ansvarsområden.

Frågor som berör skog och skogsnäring kan till exempel landa på Skogsstyrelsen och Tillväxtverket, fysisk planering på Boverket och Trafikverket, och skötsel av naturreservat på Naturvårdsverket. Det innebär att många fler myndigheter behöver väga in den här risken – och att vi måste bli ännu bättre på att samverka.

Många åtgärder kan dessutom gynna både naturvård och dämpa brandbeteendet. En högre andel lövträd är kanske det tydligaste exemplet, då lövträd i skogen minskar risken

för kronbrand och begränsar bränsletillväxten på marken.

Strategin har stort fokus på södra Europa, men Jenny Sander betonar vikten av att inte förbise den norra delen.

– Även om vi inte har stora skogsbränder varje år, kan de få rejäla konsekvenser. Sällanhändelser kan dessutom vara svårare att hantera, eftersom det inte är rimligt att ha en ständigt hög beredskap. Vi måste kunna skala upp och ner – det är vår stora utmaning.

I Sverige är det i regel under gräsbrandssäsongen på våren som flest byggnader förstörs i bränder. Åtgärderna för att minska risken beskriver Jenny Sander som relativt enkla. Det handlar till exempel om att göra naturvårdsbränningar i naturreservat, och att samhällsplanera på ett sätt som minimerar bränslet runt samhällena.

Mycket av ansvaret ligger dock hos enskilda fastighetsägare.

– Strategisk skötsel av den egna tomten är avgörande. Samtidigt behövs mer forskning för att vi ska kunna ge tyd-

liga och välgrundade råd. Om vi exempelvis säger att man inte bör ha tujor nära husväggen måste vi ha på fötterna. Det blir ju ett litet intrång, och pratar man anpassade skogsskötselåtgärder kan det också ha stor ekonomisk påverkan. Men det pågår väldigt mycket bra forskning, bland annat hos Rise som tagit fram nya råd till husägare i samarbete med Myndigheten för civilt försvar. Vi måste också bli bättre på att nå ut till allmänheten med informationen.

EU-kommissionen pekar även på behovet av ökad forskning och teknikutveckling inom områden som AI och satellitövervakning, för att bättre kunna förutse och hantera bränder.

Här gäller det att se vad som kan utvecklas gemensamt inom Europa och vad som behöver utvecklas mer specifikt för nordiska förhållanden.

– Vi har många av pusselbitarna redan. Nu handlar det om att sätta ihop dem för att möta framtidens krav, säger Jenny Sander.

MARIA NORELL

Jenny Sander

Tekniken att samla upp oljan – i det här fallet popcorn – och pumpa upp den till tankar testades här med lyckat resultat. FOTO: JONAS KLINT

”Det här är jätteintressant, annars övar vi oftast organisation för organisation”, säger Jonas Wangenborn, övningsledare.

Huvudansvarig för planeringen av övningen var Andreas Karlsson.

Det var många organisationer inblandade i arbetet med att lokalisera och omhänderta utsläppet.

En ovanlig dag på jobbet för räddningstjänsten i Eskilstuna, som fick öva på att ta hand om ett oljeutsläpp.

Utsläppet vid övning: tio

ESKILSTUNA

Vad gör man om man vill öva på att sanera ett oljeutsläpp i Mälaren, utan att förorenasjön på riktigt?

Jo, man släpper ut popcorn i stället.

Det gjorde räddningstjänsten i Eskilstuna – tio kubikmeter närmare bestämt.

■ Det var en unik övning som genomfördes på vattnet utanför Sundbyholm i Eskilstuna i

början av maj. Aldrig tidigare hade en så stor samverkansövning i oljeskadeskydd skett i de här vattnen.

Kustbevakningen, den planerade räddningsledaren i övningen, var tvungen att lämna återbud i sista stund, men övningen fullföljdes av Räddningstjänsten Eskilstuna, Södertörns brandförsvärsförbund, Storstockholms brandförsvärs, Räddningstjänsten Mälardalen, Sjöräddningssäll-

skapet, Länsstyrelsen Sörmland och Eskilstuna kommun.

Scenariot var ett oljeutsläpp från ett fartyg på väg mot hamnen i Köping. Uppgiften var att samla in oljan – i det här fallet popcornen – med båtar och ringa in den med länsar ute på öppet vatten, och sedan fånga in resterna av den när den kom mot stranden.

– Båtar från räddningstjänsterna i Eskilstuna och Västerås blev larmade och började insat-

sen. Sen kom räddningstjänsterna från Södertörn och Storstockholms brandförsvärs, säger Jonas Wangenborn, enhetschef på Räddningstjänsten i Eskilstuna och en av övningsledarna.

Eskilstuna hör till Räddningscentral Öst (Lindvreten) och Västerås till RC Mitt, vilket bidrog till komplexiteten i övningen. Och även om en av de viktigaste aktörerna, Kustbevakningen, inte kunde närvara

fick man ändå nyttig träning i samband och ledning med flera aktörer inblandade.

– Det här är jätteintressant, annars övar vi oftast organisation för organisation.

Här fick de medverkande bland annat övning i hur radiotrafik ska skötas.

– Det handlar bland annat om disciplinen i radiokommunikationen, att man använder de talgrupper man ska använda, och inte tar upp etern i onödan.

Övningen var komplex med många olika insatser över en stor geografisk yta. Här samlar man ihop olja ute på öppet vatten.

Att testet att pumpa upp "olja" i tankar på stranden blev lyckat var ett intressant resultat av övningen.

kubik popcorn

Det ska vara kortfattade, klara och tydliga direktiv.

En lokal ledningsplats sattes upp i den näraliggande slottsparken, som komplement till staben i Lindvreten.

– Vi har gjort inspel till RC Öst. De har jobbat med övergripande frågor – finns det kommunala vattenintag, hur fort kommer ett påslag, hur rör sig vindar och strömningar, finns det kontaktpersoner i form av tjänstemän i beredskap på

Myndigheten för civilt försvar och på kommunen? Den kommunala tib:en blir den styrande i att samla ihop kommunens resurser.

Den sista delen av övningen, när popcornen närmade sig stranden, blev ett test på om man skulle kunna pumpa upp oljan och samla den i tankar, innan den slog upp på land. Ett experiment som lyckades.

Huvudansvarig för plane-

ringen av övningen var Andreas Karlsson, ansvarig farliga ämnen & kem på Miljö- och räddningstjänstförvaltningen, Eskilstuna kommun. Han var nöjd med övningen.

– Jag visste att räddningstjänsterna är bra på samarbeta, men det är viktigt att vi kan göra det vid en så här komplex händelse som oljepåslag är och där det är stor geografisk spridning på resurserna.

JONAS KLINT

Under Beredskapsveckan förra året tränades högstadieelever av Friluftsförbundet. FOTO: MELKER DAHLSTRAND

Så blir tionde upplagan av Beredskapsveckan

Till hösten är det dags för den tionde upplagan av Beredskapsveckan.

Temat blir liksom förra året "Du är en del av Sveriges totalförsvar".

■ Anledningarna till upprepningen är för att underlätta för aktörernas planering, samt för att fortsätta lyfta vikten av att vi alla behöver bidra för att kunna möta kriser och ytterst krig.

Beredskapsveckan leds av Myndigheten för civilt försvar och genomförs främst av kommuner, länsstyrelser, andra myndigheter och frivilligorganisationer, i syfte att sprida kunskap om beredskap till privatpersoner.

Men även det privata näringslivet, andra typer av föreningar, skolor och arbetsplatser är välkomna att delta.

Det står alla medverkande kommuner och aktörer fritt att använda tidigare kampanjmaterial kopplat till Beredskapsveckan.

Inför varje års upplaga av Beredskapsveckan tas det fram nytt material, såväl tryckt som digitalt. I år blir huvudnumret nya filmer om egenberedskap, som följer upplägget i foldern "Sju dagar". Ämnena som avhandlas är kommunikation, vatten, värme, mat, pengar, liv och hälsa samt grannar.

Under Beredskapsveckan 2025 åkte myndigheten för första gången på turné för att uppmärksamma och uppmuntra arbetet som görs i kommunerna. Då besöktes 18 kommuner från Ystad i söder till Kiruna i norr, och för 2026 är målet att det ska bli ännu fler turnéstopp. Beredskapsveckan arrangeras den 21–27 september 2026.

Nordiskt samarbete inom transport fördjupas

Transportsystemen i de nordiska länderna ska kunna användas säkert och effektivt över gränserna även vid kris och krig.

■ I mars gjorde transportministrarna i Sverige, Finland, Norge, Danmark och Island en överenskommelse som ger förutsättningar för ett mer harmoniserat nordiskt transportsystem.

Till grund ligger strategin Joint Nordic Strategy for Transport System Preparedness som tagits fram gemensamt av de nordiska länderna inom samarbetet Nordic Transport Preparedness Cooperation (NTPC).

Utöver de nordiska trans-

portmyndigheterna medverkar Försvarsmakten och Myndigheten för civilt försvar, och deras nordiska motsvarigheter.

Beredskapssamarbetet gäller både luftfart, sjöfart samt spår- och vägtrafik.

Robusta transportflöden är avgörande för såväl civil som militär rörlighet och världsstöd. Störningar i ett land får omedelbara konsekvenser hos våra grannländer.

– När strategin ska omsättas i mer praktisk och konkret planering och genomförande kommer näringslivet att involveras mer, säger Carl Rådestad som är Myndigheten för civilt försvars kontaktperson i NTPC.

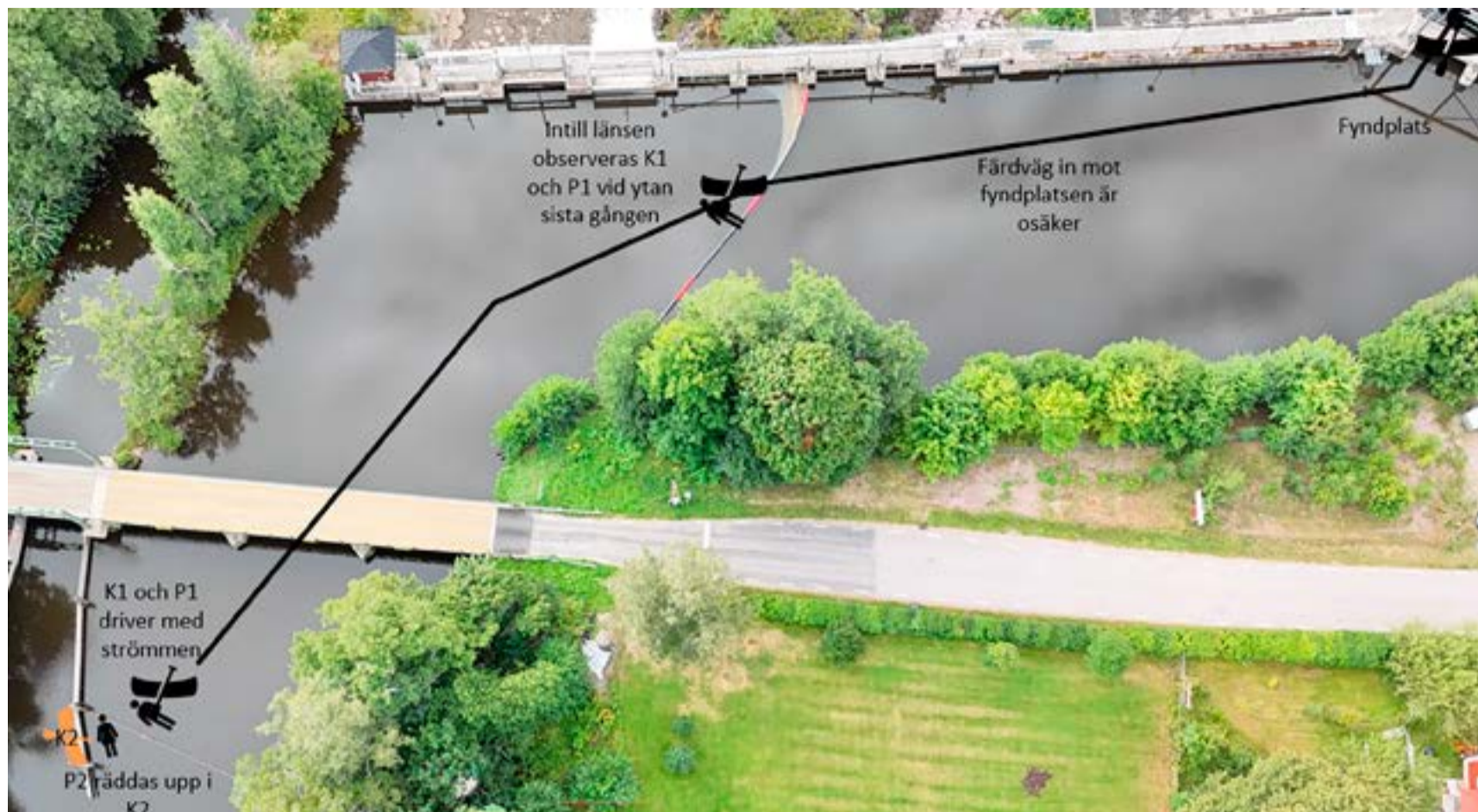

Bild över platsen där den tragiska olyckan ägde rum.

Många lärdomar efter kanotolycka

I augusti 2025 inträffade en dödlig kanotolycka vid Västerkvärns kraftstation i Hallstahammars kommun.

■ Två kanotistpar paddlade på Kolbäcksån när de hamnade i starka vattenströmmar mot kraftstationen.

Den ena kanoten lyckades hålla sig kvar vid avgränsningen mot slussarna, medan den andra välte i strömmen. En person räddades till avgränsningen, men den andre drogs vidare mot kraftstationen och omkom trots snabba räddningsinsatser och återupplivningsförsök.

De fyra kanotisterna hade hyrt kanoter för paddling längs Kolbäcksån. Personerna hade viss vana då de tidigare samma år paddlat på ån, dock på andra sträckor. När de närmade sig kraftstationen hade de informerats om att hålla sig på vänster sida i ån med anledning av vattenströmmarna mot kraftstationen.

Eftersom det var svårt att hålla vänster på grund av ut-

hängande vegetation hamnade båda kanoterna delvis i strömmen mot kraftstationen. Vid avgränsningen och markeringen för kanoter att hålla vänster för vidare färd mot slussarna, i stället för att driva mot kraftstationen, lyckades det ena kanotparet hålla sig fast vid avgränsningen medan det andra kanotparet hamnade för långt ut i strömmen och välte.

Båda kanotisterna hamnade i vattnet och en av dem lyckades det andra kanotparet rädda in till avgränsningen, medan den andre kanotisten tillsammans med den välta kanoten flöt vidare mot kraftstationen.

Efter att det kanotpar som lyckats rädda den ena personen även fått upp denne i sin egen kanot utan att välta och därefter paddlat vidare mot slussarna för att komma i land, sprang man vidare mot kraftstationen samtidigt som räddningstjänsten larmades via 112. När räddningstjänsten kom till platsen

bedömde man vattenströmmen som så stark att inga ytlivräddare eller dykare kunde sättas i vattnet. Man såg dock den saknade personen under vattnet vid inloppet till kraftstationen och lyckades få upp denne med hjälp av en livräddningshake. Återupplivningsförsök påbörjades, men personens liv gick inte att rädda.

Hallstahammars kommun beslutade, i enlighet med 3 kap. 10 § LSO, att utreda olyckan. För detta anlätades Västerås stads olycksutredare Jonas Harkman, och Cecilia Fager från Räddningstjänsten Mälardalen medverkade som granskarer.

I olycksutredningen belyses den direkta orsaken samt indirekta och bidragande orsaker till händelseförloppet och olyckan. Utredningen har genomförts genom intervjuer, platsbesök samt fotodokumentation med drönare och har därefter analyserats med hjälp av en så kallad händelse-

analys enligt MTO (Människa, Teknik och Organisation).

Olyckan bedöms ha inträffat genom flera av varandra oberoende orsaker. Den mest avgörande var att kanoten hamnade för långt ut i ån och därmed i kraftigt strömmande vatten. Det som främst bidrog till detta var den utväxta och uthängande vegetationen längs åns sidor.

Det saknades också en lämplig upptagningsplats för kanoter längre uppströms vid tillfällena då vattenströmmarna är starka. Även avgränsningen mellan utloppet mot slussarna respektive kraftverket hade kunnat utformas på ett annat sätt för att skapa bättre möjligheter att styra mot slussarna istället för mot kraftverket. Den säkerhetslina som fanns över ån hade också kunnat utformas bättre och kompletterats med ytterligare en lina för att öka möjligheten att fånga upp kanotister som hamnar fel.

MATTIAS SJÖSTRÖM

9

Åtgärdsförslag

Utredningen landar i ett antal åtgärdsförslag, bland annat:

- 1 Behov av röjning längst stranden.
- 2 Behov av alternativ upptagningsplats för kanoter.
- 3 Förbättrad utformning av säkerhetslina över ån.
- 4 Behov av ytterligare säkerhetslina över ån.
- 5 Behov av tydligare skyltning för kanotister längs ån.
- 6 Behov av tydligare skyltning vid avgränsningen mot kraftstationen.
- 7 Komplettering av livräddningsutrustning vid kraftstationen.
- 8 Behov av kajstegar längs kajen.
- 9 Behov av förändringar i informationen om kanotleden.

Erfarenheter

Anna Andersson Carlin och Mattias Sjöström medverkar under Erfarenheter med sammanfattningar av olycksundersökningar inskickade till Myndigheten för civilt försvar, samt egna arbeten.

De tar gärna emot synpunkter och tips. Du kan även kontakta MCF på e-post: olycksutredning@mcf.se Undersökningarna på nätet: www.mcf.se/sv/verktyg--tjanster/olycksutredningar-fran-kommuner/

Kontakt

Anna Andersson Carlin
anna.anderssoncarlin@mcf.se

Mattias Sjöström
mattias.sjostrom@mcf.se

Svängande lägesbild i komplex skogsbrand

■ Lärdomar om uppföljning och informationsdelning

Den 18 augusti 2025 upptäcktes rökpelare på flera platser i ett skogsområde i Uppsala och Knivsta kommun från flygtrafik.

Inledningsvis var osäkerheten stor kring brändernas antal, läge och omfattning. Svårframkomlig terräng och långa avstånd från farbar väg fördröjde arbetet med att lokalisera bränderna och påbörja insatsen, vilket bidrog till att situationen blev resurskrävande och komplex.

■ På uppdrag av Uppsala brandförsvaret har Christer Björkman och Hampus Hagenbjörk, Umeåregionens brandförsvaret, genomfört en utredning med fokus på lärdomar ur ett ledningsperspektiv.

I denna artikel belyses erfarenheter kopplade till lägesbild och insatsuppföljning.

Utredningen visar att det under insatsens första timmar var svårt att både skapa och upprätthålla en aktuell lägesbild. Under en längre period fanns egentligen bara två tillfällen då räddningsledningen hade en samlad och uppdaterad bild av läget – i samband med räddningsledarens överflygningar med helikopter.

Däremellan präglades lägesuppfattningen av stora svängningar.

Inledningsvis underskattades brändernas omfattning och spridning. Den låga skogsbrandrisken den aktuella dagen påverkade de mentala ingångsvärdena, och trots observationer som kunde indikera spridning – exempelvis en relativt stor brandyta och tydliga rökpelare – förutsattes att bränderna skulle förbli begränsade.

När ny information senare nådde ledningen om ökad spridning svängde lägesbilden snabbt åt andra hållet. Under en period överskattades istället omfattningen, vilket förstärktes av osäkra uppgifter, bland annat om en lång-

re brandfront. Att uppgiften inte följdes upp bidrog till att den ändå påverkade lägesuppfattningen som en stressfaktor.

Utredningen pekar på att ett mer systematiskt analysarbete, baserat på tillgängliga observationer och data, hade kunnat nyansera bilden. Det hade exempelvis kunnat tydliggöra att spridning inte kunde uteslutas under eftermiddagen, men också att förutsättningarna senare under kvällen var mer ogynnsamma för fortsatt brand.

En sådan förståelse hade kunnat påverka både metodval och tidpunkt för att begära förstärkningsresurser.

Även uppföljningen och delningen av lägesbild brast periodvis. Lägesrapporter till räddningscentralen skedde främst genom trepartssamtal via telefon, vilket ger struktur men begränsar den bredare informationsspridningen.

Under delar av insatsen uppstod därför bristande samstämmighet kring inriktning och taktisk plan, vilket tyder på att kommunikationen inte varit tillräckligt frekvent eller tydlig i alla led.

Tekniska stöd fanns tillgängliga, såsom drönare, polishelikopter och det digitala systemet Daedalos Respons, men nyttjades inte fullt ut. Begränsningar i regelverk, avsaknad av struktur i användningen samt tekniska barriärer mellan olika ledningsnivåer gjorde att systemen inte fick den effekt som varit möjlig.

Sammantaget visar utredningen att en stabil lägesbild kräver mer än tillgång till information. Förmågan att kontinuerligt analysera, verifiera och dela lägesbilden är avgörande – särskilt i komplexa och dynamiska insatser där förutsättningarna snabbt förändras.

ANNA ANDERSSON CARLIN

Inledningsvis underskattades brändernas omfattning och spridning.

5

Utvalda åtgärdsförslag

1 Utveckla förmågan hos de egna ledningsfunktionerna att genomföra analyser av brandriskvärden. Överväg också om sådana analyser är något som räddningscentralen i större utsträckning bör kunna stötta med under pågående insats.

2 Inför ett gemensamt tekniskt system för alla räddningstjänstorganisationer i Räddningsregion östra Svealand där lägesbild, inriktning, behov och

insatsstöd kan delas mellan ledningsfunktioner på skadeplats och övergripande ledning.

3 Genomför utbildning och återkommande övningar så att samtliga befäl och brandmän känner till och kan använda Daedalos respons operativa funktioner under insats.

4 Utred vad som krävs för att utöka organisationens tillstånd med möjlighet att flyga

utanför pilotens siktlinje samt utveckla förmågan UAS så att video kan delas till ledningsfordon och räddningscentral.

5 Undersök vilka möjligheter som finns till tekniskt ledningsstöd via polishelikoptern. Säkerställ också kompatibiliteten med den egna och räddningscentralens utrustning samt etablera kunskapen bland organisationens befäl.

FOTO: HENRIK TRYGG/JOHNER

Det finns bland annat behov av att stärka ledningsförmågan vid fjällräddningsinsatser.

Insatser i fjällmiljö bör stärkas

Statens haverikommission (SHK) har utrett en lavinolycka under en guidad skidåkning med helikopter i Kårsavaggedalen i närheten av Abisko.

Sju personer var inblandade i olyckan och två personer omkom.

Åkningen skedde i anslutning till lavinfarlig terräng i mars förra året. Lavinproblem av den här typen, bestående flak, är svåra att identifiera i förväg.

– En falsk trygghet bidrog till att vissa risker i genomförandet underskattades. Det bidrog till att delar av gruppen hamnade i ett område där lavinen kunde utlösas, säger utredningsledare Kristoffer Danell i ett pressmeddelande.

För att en liknande olycka inte ska kunna hända igen, har flera aktörer redan vidtagit åtgärder.

Men SHK ser att det finns ytterligare åtgärder som skulle minska risker och förbättra räddningsarbetet vid den här typen av händelser.

För att stärka riskkommunikationen vid guidad åkning i oprepurerad terräng riktar SHK säkerhetsrekommendationer till verksamhetsutövaren och Svenska Bergsguideorganisationen (SBO).

SHK riktar också säkerhetsrekommendationer till Polismyndigheten, Myndigheten för civilt försvar och SOS Alarm.

– Samhällets förmåga att bedriva räddningstjänst försvåras av svår terräng, dåligt väder och många inblandade aktörer, vilket gjorde insatsen komplex och utmanande att samordna. Utredningen visar att det finns behov av att stärka ledningsförmågan vid fjällräddningsinsatser, säger utredningsordförande Kristina Börjevik Kovaniemi.

Bristande säkerhetsrutiner bakom dödsfall

Det var felaktig användning av kroken som användes under en höghöjdsövning som orsakade den tragiska dödsolyckan på Värends räddningstjänst i Växjö i april.

Den konstateras i en extern utredning av olyckan.

Den 12 april avled en brandman efter ett fall på ett tiotal meter under en övning i slangtornet på brandstationen i Växjö.

Olyckan utreds av flera olika instanser. En extern utredning som bland annat bygger på dokumentation och intervjuer presenterades i början av juni. Den kommer fram till att den direkta orsaken till olyckan var att en storkrok, eller hajkrok, användes på ett felaktigt sätt och släppte under rappellering. Samtidigt användes ingen sä-

kerhetslina som backup, vilket gjorde att fallet inte kunde stoppas.

Olyckan möjliggjordes också av bristande riskbedömning och avsaknad av övnings-PM.

Utredarna bedömer att den samlade bilden visar att olyckan inte enbart var ett enskilt misstag eller ett isolerat tekniskt fel. Den var resultatet av organisatoriska brister som successivt gjorde verksamheten sårbar.

Otydlig styrning, svagt säkerhetsarbete, kompetensförlust, bristande samverkan och personberoende arbetssätt påverkade verksamheten över tid.

Samtidigt ser utredarna att det finns ett starkt engagemang och god kollegial sammanhållning i organisationen, där medarbetare försö-

ker upprätthålla säkerhet och funktion trots organisatoriska brister. Detta verkar dock ha bidragit till att lokala lösningar och informella arbetssätt normaliserats. Det ökar beroendet av enskilda individer i stället för gemensamma rutiner. "I grunden handlar det om behovet av tydlighet kring vilken operativ förmåga man ska ha, vilket ligger till grund för vilka krav samt vilka utbildnings- och övningsbehov som finns" skriver utredarna.

Utredningen konstaterar att organisationen under en längre tid verkar ha tappat förmåga att fånga upp varningssignaler, omsätta risker i åtgärder, säkra kompetens och erfarenhetsöverföring samt upprätthålla tydliga säkerhetsbarriärer.

Viktiga åtgärder framåt är, menar utredarna, ett mer sys-

tematiskt och långsiktigt säkerhetsarbete. Organisationen behöver stärka säkerhetsstyrning, ledarskap och riskhantering samt skapa tydligare rutiner och gemensamma arbetssätt.

Analysen visar också att den akuta hanteringen efter olyckan i flera delar fungerade väl. Larm, HLR och akuta åtgärder genomfördes snabbt samtidigt som verksamheten kunde upprätthålla beredskap. Kollegialt stöd, stöd från andra räddningstjänster och företagshälsovård bidrog till att stödinsatser och återkoppling fungerade relativt väl, menar utredarna.

Kort efter olyckan stoppade skyddsombudet på brandstationen användandet av hajkroken.

JONAS KLINT

Chock och sorg bland personalen

Hur hanterar man ett en kollega omkommer på jobbet?

Den uppgiften ställdes Värends räddningstjänst i Växjö inför efter den tragiska olyckan i april.

Externt kamrattstöd var en viktig del. Och även att ses så snart som möjligt efter olyckan för att sörja och minnas tillsammans.

Dödsolyckan under en övning skakade om hela organisationen. Särskilt utsatta var skiftkollegerna som jobbade när det hände, men händelsen påverkade alla, ända upp till högsta chefsnivå.

Chocken och sorgen skulle hanteras samtidigt som beredskapen att åka ut på bränder och olyckor skulle hållas uppe som vanligt.

När det gäller den operativa verksamheten gjorde vi så att vi tog in deltidspersonal både från Växjö och Alvesta, säger räddningschefen Roger Petersson.

Det gjorde att heltidspersonalen inledningsvis kunde fokusera på att bara vara tillsammans med lokal kamrattstöd och ta emot det kristöd som erbjuds från andra

organisationer. Stödet de första två veckorna bestod främst av kamrattstöd från räddningstjänsterna i Jönköping och Höglandet, och särskild krisstödskompetens från Jönköpings och Växjö kommuner. Även företagshälsovården blev inkopplad för enskilda samtal med psykolog för medarbetare som ville.

De vanliga kamrattstödarna på hemmastationen behövde i den här extrema situationen själva stöd, så att det kom hjälp utifrån var betydelsefullt, bedömer flera som Tjugofyra7 varit i kontakt med.

Ledningen såg till att personalen, både de som var i tjänst och de som var lediga, träffades så snart som möjligt på brandstationen.

– Vi måste informera om olyckan och hedra minnet. På söndag kväll kallade vi till en information/minnesstund klockan tio dagen efter, säger Roger Petersson.

– Vi hade ingen fullständig agenda men det var viktigt att träffas och vi tänkte att det nog kommer lite folk, säger Daniel Bard, chef på avdelningen samhällssäkerhet på Värends räddningstjänst,

Kollegerna samlades till en tyst minut dagen efter olyckan. Liknande ceremonier hölls på räddningstjänster över hela Sverige.

FOTO: CALLE RYDQVIST/SMÅLANDSPOSTEN

och den som blev ansvarig för att samordna krisstödet de första veckorna.

Klockan åtta halades flaggan utanför stationen på halv stång. När klockan blev tio var stationen full av folk.

– Jag tror inte vi saknade en enda heltidspersonal vid samlingen klockan tio. Alla var där. – Alla visade känslor, man kramades, många grät. Det kändes bra att träffa varandra och bara vara.

Krisstödet från Jönköping var på plats. Personalen delade upp sig i sina skift och satt gruppvis och pratade.

Att personalen kände ett behov av att träffas fysiskt var uppenbart.

– Folk gick inte hem. Många stannade kvar till den tysta minuten som hölls klockan 15. Vi beställde pizzor och bara hängde här tillsammans.

Till den tysta minuten vid stationen anslöt sig blåljuskollegor från polisen och ambulansen, och kollegor på räddningstjänster runt om i hela landet höll sina egna tysta minuten-ceremonier för att visa deltagande.

JONAS KLINT

Skillnad i stöd efter svåra händelser

Det skiljer sig åt hur räddningstjänsterna stöttar sina medarbetare efter svåra händelser.

Myndigheten för civilt försvar har kartlagt stödet och tagit fram förslag på hur det kan förbättras.

■ Vid svåra olyckor som bränder, trafikolyckor och självmordsförsök är ofta personal i kommunal räddningstjänst först på plats. Att vara en av de första som bevittnar eller deltar i en potentiellt traumatiserande situation ökar bland annat risken för utveckling av posttraumatiskt stressyndrom.

Det saknas nationell statistik över hur ofta brandmän och brandbefäl hamnar i känslomässigt svåra situationer, men en studie från räddningstjänsten i Norrbotten 2018 visade att 44 av 48 anställda deltagit i räddningsinsatser de beskrev som möjligt traumatiserande. De flesta hade också upplevt flera sådana insatser.

Myndigheten för civilt försvar har kartlagt hur den kommunala räddningstjänsten skyddar personalens arbetsrelaterade psykiska hälsa före, under och efter svåra insatser.

Rapportförfattarna har intervjuat personal på ledningsnivå i 15 kommunala räddningstjänster, samlat in statistik samt tittat på lagar, riktlinjer, lokala rutiner och åtgärder.

Rapporten visar att det finns brister i räddningstjänsternas arbete:

■ Vad arbetsgivaren gör beror på lokala traditioner och engagemanget hos enskilda chefer. Det kan också vara skillnad i stöd till deltidsarbetande respektive heltidsarbetande brandmän.

■ Det saknas nationella riktlinjer för att motverka arbetsrelaterad psykisk ohälsa i den kommunala räddningstjänsten. Vilken hjälp som personalen får riskerar att bero mer på var de arbetar än vad de varit med om.

■ Åtgärderna för att skydda personalens psykiska hälsa baseras inte alltid på vetenskaplig evidens.

■ Arbetsgivaren saknar kunskap och stöd för upphandling av företagshälsovård och psykologer.

Rapporten belyser skillnader i samtalsstödet till dem som deltagit i svåra insatser. Ibland kan samtalen hållas av någon från den lokala kyrkan, en tidigare anställd eller någon i organisationen.

I vissa fall pratar man enbart om vad som hänt, i andra fall tar man även upp känslor och tankar kring insatsen.

Enligt rapportförfattarna pekar forskning på att det kan vara negativt att prata om känslomässiga reaktioner direkt efter traumatiserande upplevelser.

– Det kan störa bearbetningsprocessen och förstärka ett trauma. Psykologisk bearbetning är en organisk process som måste få ta tid, säger Gunnar Sundqvist, utredare inom arbetsmiljö på Sveriges kommuner och regioner (SKR), till den ideella föreningen Sunt arbetsliv som drivs av de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna SKR och Sobona.

Det är bättre, menar han, att enbart fokusera på vad som faktiskt har hänt.

Gunnar Sundqvist påpekar att det är viktigt att integrera arbetet mot arbetsrelaterad psykisk ohälsa i det systematiska arbetsmiljöarbetet, där man undersöker, riskbedömer, åtgärdar och följer upp arbetsmiljön.

Både Myndigheten för civilt försvar och SKR ser behov av att ta fram nationella riktlinjer för ett lika stöd för alla.

– Rapportens slutsatser är viktiga. Vi kan konstatera att räddningstjänsten vet att det är väsentligt att ta hand om sin personal vid dessa tillfällen men med denna rapport blir

det tydligt att det finns ett behov av att få fram någon form av riktlinje för val av metod. Det engagemanget som vi, SKR och bland annat Sunt Arbetsliv visar i frågan är mycket uppskattat och viktigt, säger Lars Anderman, utredare på Myndigheten för civilt försvar.

MARIA NORELL

FAKTA

Förslag på stöd

Myndighetens förslag på hur stödet kan förbättras:

- Säkerställa rutiner som inkluderar samtliga anställningskategorier.
- Genom upphandling av företagshälsovård få tillgång till stödresurser och kompetens som har kunskap om räddningstjänstens särskilda behov.
- Arbeta systematiskt med kunskap, rutiner osv såväl innan, under och efter en händelse, så att erfarenheter från de tillfällena tas tillvara.

Direktionen lyssnade på varningarna

Det såg ut att bli tuffa spar krav på Södertörns brandförsvar.

Var femte brandman riskerade att varslas om den ursprungliga inriktningen klubbades igenom.

Men när direktionen den 5 juni tog beslut om ekonomisk ram för 2027 valde man att skära ner betydligt mindre än planerat.

■ Antalet brandmän har minskats från 137 på 1980-talet till 57 i dag, och över åren har det byggts upp ett stort investeringsbehov i fastigheter och utrustning. Ändå dras Södertörns brandförsvarsförbund med stora budgetunderskott.

I mars tog direktionen ett inriktningsbeslut att räkna upp den ekonomiska ramen med 1,4 procent 2027-2029 för att nå en budget i balans. Det skulle kräva tuffa besparingar. Hur tuffa fick förbundsdirektören Cecilia Uneram i uppdrag att göra en konsekvensanalys av, inför beslutet i direktionen den 5 juni.

Hennes analys visade att förbundet skulle behöva spara 27 miljoner för att klara ba-

ra 1,4 procent uppräkning.

Att spara så mycket utan att skära i den operativa verksamheten skulle inte gå, och en tänkbar åtgärd var att gå från en dygnet runt-bemannning på fem brandmän till fyra.

Det här väckte stor oro i personalen. Men brandmännens oro gällde inte de egna jobben, menar Cecilia Uneram.

– Det fanns en stor oro över hur det här påverkar den operativa verksamheten och vilket skydd man kan ge medborgarna.

Hennes budskap till de beslutande ledamöterna från medlemskommunerna var att hon ville se en uppräkning med 3,6 procent 2027, och ytterligare mer de två nästföljande åren.

Hon fick inte ledamöterna med sig hela vägen, men beslutet landade ändå på en upp-

Cecilia Uneram

räkning med 3 procent, under 2027. Något beslut rörande 2028 och 2029 togs inte.

– Vid mötet visade jag på vad konsekvenserna blir om vi bara får 1,4 procent. Vi diskuterade vad det skulle innebära att spara 27 miljoner kronor under tre år och man började förstå.

Den treprocentiga uppräkningen under 2027 kompenseras inte fullt ut för kostnadsökningar, menar Cecilia Uneram. Effektiviseringar kommer att krävas. Men man undvek "worst case scenario" i alla fall.

– Givet det vi vet nu kan vi välja åtgärder som inte innebär att vi minskar den operativa bemanningen.

Besparingar kan bland annat ske i form av att tjänster som handläggare och kommunikator inte återbesätts. Att besparingarna kommer att gå ut över utbildningsverksamheten är också troligt, menar hon.

I Södertörn har man osthylvlat i verksamheten så länge att det inte finns något kvar att ta av, säger hon.

– Jag är glad att det inte blev 1,4 procent, men jag är fort-

farande oroad över hur vi ska kunna rusta oss för att klara av dimensionera oss för krig, vil-

ket är vad vi får till oss av staten att vi ska göra.

JONAS KLINT

LÖSNING TJUGOFYRA X

Gustav Hultegård och Maria Edvardsson på Räddningstjänsten i Jönköping visar elbilen som används vid hjärtstopp, påkörd person och drunkning. FOTO: JOHAN WANGSTRÖM

Bilen är laddad för larm

JÖNKÖPING
När räddningspersonalen i Jönköping rycker ut med hjärtstartare är hela bilen laddad med el.

– Vi tar oss fram ännu snabbare i trafiken, förklarar Gustav Hultegård som är chef för den tekniska avdelningen.

■ Nästan helt ljudlöst glider nummer 43 1070 ut genom porten från vagnhallen, men det nya ekipaget hos Räddningstjänsten i Jönköping har ändå väckt uppmärksamhet – en hypermodern, helt eldriven brandbil för snabba insatser vid framför allt stadskörning.

– Den ser ju annorlunda ut och det tycker vi är lite häftigt, säger Gustav Hultegård när han visar den strömlinjeformade och fyrhjulsdrivna bilen. Satsningen på eldrift i ren

utryckningstjänst är ett rejält kliv. Sedan tidigare finns en rad batteridrivna personbilar för exempelvis brandinspektioner på stationen i Jönköping och på verktygssidan testas man eldriven utrustning för att möta kraven på minskade fossila utsläpp.

Men den här bilen har man vågat placera på en av de mest kritiska funktionerna i organisationen – den används vid hjärtstopp, påkörd person och drunkning.

Ett beslut som slagit mycket väl ut, berättar Gustav Hultegård.

– Vi tar oss fram snabbare. Eftersom den svarar direkt och förutsägbart kan man sticka ut och ta en lucka eller göra en omkörning och veta att man kan lita på den. Det går ännu bättre än med en automatväx-

Hästkrafter
”Första gången blir man överväldigad av hastigheten och i baksätet kan man känna av åksjuka och få en känsla som påminner om den man kan ha i ett X2000-tåg.”

Gustav Hultegård

lad bil, den lägger inte av någonsans i effektkurvan – det är på eller av. Bilen har en låg tyngdpunkt och en mycket kraftig acceleration, berättar Gustav Hultegård.

– Första gången blir man överväldigad av hastigheten och i baksätet kan man känna

av åksjuka och få en känsla som påminner om den man kan ha i ett X2000-tåg, kanske för att man inte hör motorn och har något att referera till.

Men de många hästkrafterna och bilens ”vrid” gör nytta, främst i kommunens centrala delar (och bilköer) men runt Jönköping finns också en omfattande landsbygd.

– När vi använt HVO (bi drivmedel) har vi sagt att vi ska kunna ta oss överallt i länet utan att tanka och vi ställer samma krav på den här bilen. Skulle vi få flera larm efter varandra kanske vi måste välja en annan bil vid tredje eller fjärde uppdraget, men det är väldigt ovanligt.

Att kommunen snart bygger en snabbbladdningsstation rakt över gatan från brandstationen underlättar förstås arbetet för en mer fossilfri vagnpark också

inom Räddningstjänsten. För dit är vi på väg, menar Gustav Hultegård.

– Det är svårare med en stor brandbil som kanske står och pumpar ett helt dygn och måste eltankas på plats, men vi ser att det görs framsteg – eldrivna lastväxlare som börjar att bli ett alternativ och fordon för camping som kan passa våra behov. En blandad flotta handlar också om beredskapsplanering, där vi kan producera viss el hemma. Jag tror på den här utvecklingen – om vi inte provar nu har vi svårt att fatta beslut senare, säger han.

Framöver väntar utbildning i vinterkörning med den nya bilen som ännu inte testats fullt ut under den kalla årstiden.

– Man behöver lära sig att hantera kraften!

JOHAN WANGSTRÖM